

H. Cf.

AURMĂ vb. I. Trans. A mi-
rosi vânatul, a merge pe urma lui (BAR-
CIANU) Cf. aurma. [Et] aurmă vânatul.
VĂRCOL, V. [Pres. ind. aurm]

Din
- ~~scriet~~ aurma prin con-
taminare cu urma.

AURMĂTOR, -OARE adj. (despre
câini) Care urmărește, aduș metă vânatul.
Prin oi înainte de culcu nu se sloboade
... a mână sau a cerceta cu câini aur-
mători. CO D. SILV. 50.

- scriet dela aurma cu Suf. -(ă)tor.

Cf.

AURORĂ s. f. ¹ Lumină portocalie-
rosietică cu care soarele, ce ^{înainte de a năsa} se ~~stă~~ ^{în} răsărit,
colorează orizontul. ² Zori, revărsare zori-
lor, faștul zilei.

Pe vremea au-
rorei. GORJAN, H. IV 228. Aurora se ivește vesti-
toare dimineții. C. NEGRUZZI, II 17. Post. Cât
de dimineată s'a desțepat zămbitoarea auroră! MAR-
COVICI, C. 12. Făcutu ... Din ochirilo-și murdare
ochiu-auroroi matinal. EMINESCU, P. 43. ³ Sunt în tăluzi

H 32/22

ce sunt o fulgerare și'n zana dreții răd
ca aurora. TOMA, C.V. 102. Fig. incantație,
incantație. Incantație, jubilare, desfătare.
Ceasurile de auroră suflătescă și de
noe bună erau .... putine pentru
[câtelu] Jap. GALACTION, O. I 306. [Fig. In-
arch]

Aurora tinară, pu-
noasă, imită, înăsu-
ta în văluri colorate,
luceste printre norii
nietici. CODRU-DRAGUȘANU, C.
cf. id., ib. 4.

+ Tinteste ochi spre
partea auroră -
de-acela vor
Zbucni simitorii
TOMA, C.V. 304.

V. victii, al unci

ceputul (unei) epoci, unei acțiuni. Coaliționica, a ve-
nit la putere în Aprilie 1876, și la începutul lui
Maiu... vedem în „Monitor” acouă cuvântare solemnă,
cu care s'a prezentat în aurora primăverii acestui
an. MAIORESCU, D. II 227. Aurora bo-

reală, australă are luminos care colorează cerul pe
o mare întindere și care se observă mai ales spre
polul. Cf. lumină polară. [Et. - aurora (nau) - zori.]
- N. din lat. aurora, aurora (am-aurora - cf. aură).

[aliniat! 92]

9 Eram în acel timp
fericit, pe care poștii îl
numesc aurora victii.

1 =

^{pe cale de dispariție}
~~ne-mai-întrebuințat~~
 AURÓS, -OĂȘĂ adj. (Rar, ~~ne-mai-întrebuințat~~)
 formativ literar (mult) 1°. Bogat în aur, continând aur. Aurosul nasip al apelor. HASDEU, I. C. 189.

2°. Auriu, aurit; (fig) luminos, strălucitor. Stelele voioase Scutură în aer coamele-auroase. BOLINTINEANU, ap. HEM. 2136. La a nopții... Poartă... Bat(e) Zorile sfoase, Cu-al lor deget auros. SIHLEANU, ap. TDRG. Cf. ~~aură~~.

Im

- derivat de la aur cu suf. -os.

AURIPIMENT s.n. (Chim.) v. auripiment.

~~AURUS~~ s. m. (Met.) v. aur.

AŪS s.m. (Rar, ~~Olteni~~) kosnoag, mos. Cf. HEM. 2139. [Pl. - ūsi.] Și: auris s.m. LM. Cf. ausel, deas, neas.

Disimilitiv al lui aur / lor ma ați dispo între din ga

- Derivat de la *au (< lat. avis) cu

suf. -us. (: lombardie tessinic af, ast. aaf, trientin ao). ~~Ang. v. în Aromâni, cuvântul obișnuit pentru aur~~

asom auris moș.

Va verifica direct cu urechea sau cu ajutorul unui aparat special (cotetoscop) buna funcționare a organelor interne.

Trans. (Med.)

AUSCULTĂ vb. I. ~~auscultare~~ A auscultă sgmotele normale sau anormale se produc în inimă, plămâni, etc. Vpunând urechea (de-a dreapta sau cu un instrument anume) pe părțile vecine cu aceste organe. [Pop. ind. auscultă].
 - N. după fr. (lat. auscultare, a auscultă). Cf. dubletul auscultă.

care

ausculter ~~ideea~~

AUSCULTĂRE s.f. Acțiunea de a auscultă. Sală de auscultare. După trei auscultări medicii n'au constatat nimic. [Pl. -tări.]

AUSCULTĂNT s.m. (Bucov., Invechit)

Funcționar la începutul carierei sale judecătorești, ~~facând~~ de obicei serviciu de secretar al judecătorului. Reprezintă în ierarhia judecătorească rangul XI și a trecut de obicei prin fața de practican. Cf. grofier. Numit... ca auscultant la tribunal. SBIERA, F. S. 361. [Pl. -tanti.]
 - N. din germ. Auskultant (lat. auscultans, -antem, part. verbului auscultare, a auscultă).

care în deplină

Abstract verbal
 Infinitivul auscultă devine abstract verbal.

Tul

I judecătorese

AUSCULTĂȚIE s.f. (Med.) = auscultans. [Pl. -tății.] Și: auscultatiune (pl. -țiuni).

- N. după fr. auscultation idem, lat. auscultatio, -onem auscultare.

AUSEL s.m. (Ornit.) ~~similium~~

~~tit al lui~~ ~~8' aug~~ Nume ~~comune~~ mai

mucetor păsări. 1°. (Regulus regulus, re-

gulus) Cea mai mică dintre păsările din țara noastră

și una din cele mai frumoase, trăind mai ales în păduri și având cîrmă

Cea mai mică dintre toate păsărele. (din Europa și totodată una dintre cele mai frumoase. Este pe de-așupra măslinii, pe tîmple și la-turile grumazului castaniu; marginile feței și o-trăsătură deasupra ochilor deschise; albeții și cer-oul ochilor albi; vârful capului galben; părțile in-ferioare ale corpului galben aprinse și pe de laturi ruginiu-castanii. Penele aripelor și ale cozii castanii-închise și pe margini măslinii deschise. Ochii ca-stanii-închisați, ~~ceroul~~ negru, picioarele castanii. ~~Amplasă~~ răspândit mai presede toată Europa. În Petroșe vara prin păduri, iară primăvara și toamna se arată și prin grădini. (MARIAN, O. I. 398) ~~se numește~~ ochiul-hoului, sfrodeluș și tartalac;

negru, vârful capului galben, penele a-ri-pelor și ale cozii castanii și pe mar-măslinii, iar părțile inferioare ale corpului galben aprinse și pe laturi ruginiu-castanii. Cf. MARIAN, O. I. 3 se mai numește: ochiul-hoului, sfrodeluș și tartalac;

FF.

"ausel cu cap galben, ausel de iarnă, tartaloc, găinușă?" (DOMBROWSKI, P. 255.)

Specie: ausel cu cap roșietic = (Regulus ignicapillus ignicapillus) Păsăre ~~sedentară~~ ^{nemigratoare} obișnuită a Carpatilor;

are ciocul negru, picioarele brun deschis; ~~pe~~ creștetul ~~decorat~~ cu pene lungi, de culoare viu portocalie ~~și~~ și înconjurate cu pene galbene, mărginite cu o dungă neagră catifelată; partea superioară, verde măslinie, pe laturile grumazului măntată cu galben ca soframul; partea inferioară brun, - galbui-albicioasă; ~~se~~ ^{se} numește: ausel de vară, găinușă, tartaloc, tartalac.

H împo dobit

DOMBROWSKI, P.

Cf. A. 17 256-257.

DOMBROWSKI, P.

2°. = pițigoi pungaș. id. ib. 249. Specie: ausel

rusec = pițigoi pungaș rusec. id. ib. 253.

3°. (~~M~~ Compuse;) ausel de stuf, ausel bărbos =

pițigoi de stuf. id. ib. 257.

[Pl. ~~toxic~~]

DOMBROWSKI, P.

- derivat dela aus cu suf. -el. m < ausculus?

Prevestire făcută înainte de începere a unei acțiuni, ~~după~~ ^{din} observarea sborului și a cântecului păsărilor, cf. augur.

cred că primele două itale fac sămâna. B.C. în acest caz: scipin de cf. după scrierile!

1 Cf. MAIORESCU, CR. I 9, II 324.

AUSPICIU s. n. ~~Mispiciu~~ (Antich. rom.) prevestire scoasă din observarea sborului și a cântecului păsărilor, care se făcea în momentul când oră să se înceapă o acțiune și o întreprindere publică. augur. Cele două condiții formale ale legilor [votate de comiții, la Romani, erau] întrebarea prealabilă a auspiciilor și confirmarea posterioară de către senat. MAIORESCU, CR. III 117. Fig.

1 sau

Maties

Corvinul ... trimisă către Domnul
Moldaviei pre Gaspar de Hatvan
... poftindu-l ca să urmeze un
războiu început sub auspitiu
de fericite. M. KOGĂLNICEANU, AR-
HIVA, R. I 100/17.

Protecti~~o~~ie, ocrotire.
Eu vreau să te conduc sub auspiciile mele în templul înțelepciunii. I. NEGRUZZI, III 190. [Pronunt.]

a-a-spi-ciu . | Pl. - picii . | Si:
(învechit, cu pronunt. germ.)
auspitiu s.n.]

— N. din lat. auspicium.

AUSPITIU s. n. v. auspicium.

Sobru

AUSTER, -Ă adj. ~~Aspru, riguros, rigid~~ (la principiu
partăii omiei) Vicia austeră. O simță austeră.
— N. din lat. austerus, -a, -um, ~~idem~~

atât față de sine însuși, cât și față de alții),
sever, serios.

Sobrietate,

AUSTERITATE s.f. (Asprime) rigiditate,
rigurozitate, (în principiu sau în purtarea cui-
na). Noi nu pricepem austeritatea sectanți,
stim că dragostea... [este] din cele mai puterni-
ce simțiri omenești. GHERA, ST. CR. I 169. VOTI-
lia cointe... cu o onestitate tehnică ce desco-
perea pe elon de conservator CĂLINESCU,
E.O. I 51, [P.P. tătă].

Fig. Intreaga întindere
a mării - rece și auster
- e mai neinduplecată.
ZA, P.M. 92.

V Austeritatea motavuri
lor sale fusese remarcă
de mulți concetățeni.

V (rar)

- derivat dela auster cu suf. -itate,
după ~~model~~ fr. austerité. ~~idem~~

Introducere
de referință la
austeritate!
D.C.

AUSTRĂL, -Ă adj. (Geogr.) ~~Australis~~ (Care este)
din spre polul de miază-zi ~~antarectic~~ (de unde suflă
austral), de (la) miază-zi; sudic, meridional. Există
două fluide magnetice, unul boreal și altul austral.
PONI, P. 237. Dacă observăm mersul izotermelor, și
în emisfera australă găsim aceeași regulă. MEHE-
DINȚI, G. P. 37.
— N. din lat. australis, -e, ~~idem~~. Off. austru.

↳ sau

↳ în opoziție cu boreal

AUSTRALIÂN, -Ă s.m. și f., adj. 1° Subst.
Persoană ~~din~~ Australia; (rar) locuitor băștinar, (primar) (din triburile aborigene)
(de calomne negre) ~~din~~ Australia's

Australienii... fac un fel de tra-
cere de la Negri spre Papuși... Azi abia mai sânt
vreo 60.000. MEHEDINȚI, G. P. 200.

2° Adj. Care este originar din Australia.

— N. după fr. (derivat din Australia Asia
australă; ~~numele~~ continentului din sud-estul Asiei)

↳ care locuiește în
(sau este origi-
nar din)

↳ australien

AUSTRALIANĂ s.f. ~~Ad. Femeie~~ ^{care} ~~care~~ este origina din Australia sau trăiește acolo.

~~2. Adj. Care este din Australia.~~

[Pl. - lice.]

- Derivat dela Australian cu suf. -că.

AUSTRIAC, -Ă s.m. ~~si f.~~ ^{si m.} ~~si f.~~ ^{si m.} I. Subst. 1.° s.m. sif. Persoană din (Republica) Austria.

Am spus că în acest timp Austriacii nu se grăbiră a face schimbări. IORGA, l. II. 10.

2.° s.n. = joc (sau pariu sau premiu) austriac. (Republica)

Am completat buletinul pentru austriac. A câștigat austriacul.

II. ~~Adj.~~ Care este originar din Austria sau care aparține Austriei. ~~Generalisimul ogizilor austriane.~~ E. VĂCĂRESCU, IST. 278.

Ducatul austriac... monedă de aur. CLIMESCU, A. 214. Din Olanda, din România austriacă, veni în Banat... diaconul Loga. IORGA, l. I. 518.

[Pronunt.: a-us-tri-ác. | Pl. - triaci și -trieci.]

Si. (Invechit, prin analogie cu Prusian) austriac, s.m. sif., adj.]

- N. din lat. de cancelarii austriacus, -a, -um (derivat din Austria, numele latin al țării casei de Habsburg).

Exp. sau (Sport) Joc (Pariu) austriac = joc (sau pariu) la cursele de cai, constând în indicarea difuzilor cai câștigători în popte curse succesive. | Premiu austriac = premiu care se acordă câștigătorului la jocul austriac.

AUSTRIECÉSC, -EASCĂ adj. = austriac (II).

- Derivat dela austriac cu suf. -esc.

AUSTRIECÉȘTE adv. (Invechit) Ca (în) Austria, în felul cum (se) procedează de obicei (în) Austria.

- Derivat dela austriac cu suf. -este.

AUSTRIAN, -Ă adj. = austriac.

Generalisim ogizilor austriane E. VĂCĂRESCU, IST. 278.

- Din austriac, prin analogie cu Prusian.

AUSTRO-UNGAR, -Ă s.m. si f. adj. 1.° Subst.

Persoană care locuiește sau era originară din fostul monarhic absolutist Austro-Ungaria.

2.° Adj. Care aparține sau este originar din Austro-Ungaria.

- Compus din austro și ungar (austriac).

I (Republicii)

I a

AÜSTRU s.m. (Mai des în lit. veche

și în graiul popular). 1°. Vântul de miază-zi. cf. HEM. 2138.

(În opoziție cu crivățul)

9 COD. VOR. 99/2.

I... Ta

Și după o zi, suflă austrul...
Vor. 99/1 (~~suflând austrul în apropierea...~~)
facându-se austrul... Rădica austru den cer. CORESI,
PS. 210. Omefi și rump de austrulă ce suflă cu
călduri. DOSOFTEIU, PS. 441.97

I...

Plouă cu Austru. F.N. 130

Primăvara miază
culca pe pământ,
când bate
austrul, întâiul
vânt, deschizător
de muguri și
sfânt. ISANOS, T. L. 36.

A răspuns de afară austrul...
primăvara cu modulatii în
SADOVEANU, M.F. 10. A stat în tin
ascultând austrul de afară. i
ib. 17. cf. 25.

Vântul de miază-zi se numește și austru, iar cel
de miază-noapte crivăț. (Ohaba, comit. Făgăraș și în
alte părți din Ardeal; tot așa în Râmnicul-Sărat,
OH, Ințomița etc.) ap. HEM. 2138. (Si...)

(une)

cu funcție adjectivală

(După vânt) Somnul aduse vânt austru
pe pământ. BIBLIA (1688) # 46. (Vofos)

2°. (Învechit) Partea pământului sau locului din-

spre care bate austrul; miază-zi, sud. Dumnezeu de
austru vine. CORESI, PS. 422 (~~ab austru~~). Ră-
dicat-au despre-austru vânturi. DOSOFTEIU, PS. 259.
Despre austrul Ierusalimului, BIBLIA (1688) (~~apropo~~
~~austru de Ierusalim, DOSOFTEIU~~) și despre cum se
numește, ap. HEM. 2138. Un nor ploios se voi de-
spre austru. MAG. IST. IV 325.

BIBLIA (1688)

9 (HEM. 2138)

în general

I...

Im

1/1334

√ (DISCURESCU, O. 70)

(numit și traistă-gală,
HEM. 2139)

3°. (Impropriu ~~numit~~) Vânti îndobâți, nume
dat la tot felul de vânturi: de Nord-Vest, de apus
de răsărit, sau chiar de miază-noapte. Austrulă și
marea, tu faptu-le-ai. CORESI, PS. 243. (~~în que-~~
~~le-am~~) Scornî austru den ceriu și aduse cu pu-
tearea sa austrul (cu nota marginală: vântul de
la răsărit). PSALT. (1651) (~~rădica austru den ce-~~
~~riu și aduse cu vântura sa crivățu. CORESI~~), trans-
tulă austrum (~~vânt~~) de ceo, et induxit în vîstata
sua africam (1651), ap. HEM. 2137. Austrul
vântul părții apusului. FISCURESCU, O. 70. Afară
este viscol, austrul vîjleşte și zgudue coliba sâr-
manului lipsit. C. NEGRUZZI, II 34. Austru tur-
bează'n vârtejuri. COȘBUC, E. 12. Austru (vânt
de) nord-vest Când bate austrul vara, uscă tot
iar când bate iarna, este ger tare. (Hudocși, în
Ințomița, ap. HEM. 2138. Vântul de la apus se zice
austru sau traistă-gală. (Glâmbocel, în Muscol,
Tot vânt de apus și în Pruhova, Dâmbovița, Putna,
OH; asemenea și în Dobrogea: vântul alb sau de
miază-zi, austrul sau de apus), ap. HEM. 2138.

neoplat

Ti Li

I e

(vântul de răsărit notă margina
crivățu CORESI) PSALT. 1651, ap.
HEM. 2137.

[Pronunț: a-üs-tru, (rar) aüs-tru | Si: aüstrie; agöstrie s.m. (PAMFILE, VĂZD. 55).]

— ~~din~~ lat. auster, -strum austru, vântul de
miază-zi, (fără de la) miază-zi; ital. ven. ostro,
munt-locul v. fran. oestroi.

4. m.

VN. TESTAMENT (1640), cf. COD. VOR.

99/2

Handwritten notes in the left margin, including "neoplat" and "Ti Li".

atestat fără
accent și pl.

AUSU s.m. (Regional) (Derivat pe
cale de dispariție întrebuințat doar în câto-
va sate de pe Râul boamnei;) Bărbat. C.V.
1949, nr. 9, 34.

suspect

AUSUC s.m. ^{diminutivul lui aus.} Bătrân. Vornicul și
cu giuratu Sede alătura cu dracu, Țar
ausucii satului Taie lemne dracului. SEZ.
~~XXIII~~ XXIII, 6. [Pl. -suci.]

cu înțeles hipo-
crisitic

- Derivat dela aus cu suf. -uc.

~~de~~ AUTARHIC, -Ă adj. [?] Care ~~nu~~ ^{ține}
~~interesele~~ interesele națiunilor
autarhice care ... se închid în severe tarife
vamale. RALEA, E.O. 305. [Comunitățile
hinduse] formează unități de producție au-
tarhice. MARX, C. 334. Se urmărește ...
obținerea unei balanțe comerciale, puter-
nic excedentare ... printr'o politică izola-
ționistă și violent autarhică. CONTEMPORA-
NUL, S. II, 1948, nr. iii, 4/5. [și: autarhic, -e adj.]

cu caracter de
autarhic.

- Derivat dela autarhie cu suf. -ic.

AUTARHIE s.f. 1°. Politică economi-
că (practicată de statele imperialiste, în vederea
pregătirii războaielor agresive) bazată pe in-
ferioritatea economică și ^{conform} ~~care~~ ^{care} ~~are~~ ^{are} în stat ~~caută~~ ^{caută} să-și îndeplinească
~~toate~~ ^{toate} ~~resursele~~ ^{resursele} ~~proprii~~ ^{proprii} ~~și să~~ ^{și să} im-
porta nimic, creând un circuit economic
intern.

caută să-și îndeplinească
toate necesitățile
existente

2°. (Rar) Stat care practică autarhia.
Statele imperialiste devin, în perioada premergă-
toare războaielor, în mod inevitabil, autarhii.

și: autarhie s.f.

[Pl. -hii.]

- N. din fr. autarchie idem.

↓ se vădit genul gae

AUTENTIC, -ă adj.

Sigur, cert, adevărat, garantat, de netăgăduit, ~~mai presus de orice~~ ~~indoielă~~, întemeiat pe o dovadă ~~inatacabilă~~, recunoscut ca propriu ~~autorului~~ ~~și~~ ~~vremii~~ de la care ~~vine~~. Inșă cinstea numelui de istoric autentic (In notă marginală: ~~ig- noditorul de crezut~~) să-i dea nu videm. CANTEMIR, HR. 113. Cf. MAIORESCU, CR. I 335, II 357, III 37.

a cărui autenticitate sau realitate nu poate fi pusă la îndoială,

U sau

unei anumite autor sau unei anumite epoci.

Or ce document autentic privitor la istoria română are peșul s. MAIORESCU, CR. III 37. Po- roște-te de afirmări care se pot dovedi îndată, în mod autentic. idem, CR. II 357. Această interpretare este autentică. idem, CR. I 885.

2 uit- or puter rãmânse!

Cea mai autentică dovadă este ceace seil renumitul critic dramatic ... SAHIA, U.R.S.S. 151.

Centralismul democrati- principiu de un democrati- autentic, prevede largi de- tiri pentru oricare membr al partidului. GHEORGHIU-D R.P. 35.

Unde erau reprezentanții autentici ai ro- roadelor? CONTEMPORANUL, S. II, 1950, nr. 185, 3/4.

Ambele au creiat o Zoria autentică, înrăgosită i- riată. CONTEMPORANUL i 1951, nr. 223, 2/6.

Nu găsește răsunet... literatii care... se re- feră la așa zisul adevăr "brutal" pe care-l opun adevărului autentic bolșevic. SCÂNTEIA, 1949, nr. 1320, 4/7.

despre un act

Fig. Un strănut autentic dă dreptul la un pahar cu vin și la două castane. IORGA, CH. I. I 159. (Jur.) A cărui certitudine e garantată de un act oficial, de o forma- litate legală. Cf. omologat, legalizat. Acturi autentice sânt acele despre a cărora adevăr nu este nici [o] îndoială. COR- TIV. Actul autentic este acela ce s'a făcut cu solemnitățile cerute de lege, de un funcționar public, care are drept de a funcționa în locul unde actul s'a făcut. HAMANGIU, C. C. 282, cf. 202. Poate donațiunile se fac prin act autentic. idem, 204. Pățile... vor putea fi reprezentate de un procurator cu procură specială și autentică. idem, 19. [Si: (indeclit; direct din grecește) autentic, -ă adj.]

care a fost redactat potrivit formelor legale.

id. ib.

N. din lat. authenticus, -a, -um ~~idem~~ (< grec. ἀθηντικός de la ἀθήνησ autor, făcător (a ceva)).

AUTENTICĂ vb. I. ~~autentică~~ v. autentifica ~~autentică~~ s. d.

AUTENTICĂRE s. f. v. autentificare. AUTENTICAT, -ă adj. v. autentificat.

AUTENTICITATE s. f. ~~autenticitate~~ Faptul sau însușirea de a fi autentic. Autenticitatea [cronica- ru] lui n'a fost până acum supusă [nici] celei mai mici bănuiele. MASDEU, L. C. 67. [De la Aristoteles ne-a rămas] o carte „de categoriis”, a cărei auten- ticitate însă este contestată. MAIORESCU, L. 7. Nu e de admis că familia Kogălnicenilor eră cunoscută încă de supt Despot; donația satului Băpile din par- tea acestui Domn, către Vasile Kogălniceanu, dia- ce de istorie... nu oferă nici o garanție de autenti- citate. IORGA, CH. I. I 481.

N. după fr. Cf. autentic.

"In afară de autenticitate onestitate, notiunea obiectivă n'are nici un 'sens'." VITNER, CR.

autenticitate.

apud = la G. Gbur!

Trans. } despre un act)

1. Invechit, a. 1. 1.

AUTENTIFICA vb. I (Jur.) despre acte) A face autentic, investindu-l cu formele cerute de lege. f. legaliza. Autenticând și pecetluind cărțile. SIMCAI, HR. I 109. Refl. (= pasiv) H 359
Procura se autentică la judecătoria. [Pres. ind. autentic. | Si: (Transilo.) autentică vb. I. (Pres. ind. autentic.)]

1. Invechit,

? — Cuvânt plăsmuit din elementele latine authenticum și facere, după modelul lui certificare (certum facere). Românii îl au, poate, de la Germani (authentifizieren).

AUTENTIFICĂRE s.f. Infinitivul lui autentică devenit abstract verbal 1. Acțiunea sau faptul de a autentică. f. legalizare.

1. Procedură juridică pentru a autentică actele. Autenticarea prevede alte condiții de capacitate și alte nulități decât simpla transcriere.

Pecetlării accia s'au întăbuită spre autenticarea cărților munc. SIMCAI, HR III 235.

2. Totalitatea stampilelor, pecetilor și mentărilor scrise care dau unui păt caracter de autenticitate. Autenticarea asta este așa de măzgălită, că nu se mai înțelege nimic din ce scrie în ea.

[PP. - cări. | Si: (Invechit, Transilo.) autentică (ab. cări) s.f.]
- Abstract verbal al Infinitivul lui autentică devenit abstract verbal

1. Invechit, a. 1. 1.

AUTENTIFICĂT, -Ă adj. (despre Jur., despre un act) (acte juridice) Investit cu formele cerute de lege autentic. Act sau procură autenticată. [Si: (Invechit) autenticat, -ă.]

Actul de subrogare autentică tot de acest trib. nal. MON. OF. 16

- Participiul lui autentică devenit cu valoare de adjectiv.

AUTO -¹ Prefix. (de obicei în limbajul științific; folosit mai des ~~supraînă~~ ~~cu~~ verbe și derivatele lor, în compuse privind activitatea omului și viața spirituală). (de) însuși, (în sine, prin sine, dela sine) însuși. D.

Element de compoziție folosit mai ales în limbajul științific la formarea unor verbe (și a derivatele lor) cărora le adaugă înțelesul de „(el)“

Auto- : acest pseudo-prefix... se întâlnește la un număr de cuvinte ale căror modele sunt reșterite, precum: autocritică; autodemasca(re)/clișca lui Tito se autodemască. IORDAN, I.R.20.

e.: autoadministrare, autocensură, autogeneră, autoinciu.

- din grea. αὐτός, -ή, -όν (el) însuși, (în sine, prin sine, dela sine) însuși.

AUTO -² s.n., adj., pseudo-prefix. 1° Subst. (Rar, pe cale de dispariție) (Pascutare familiară pentru:) Automobil. (Invernal)

2° Adj. (depre tracțiune, vehicul, transporturi) Care se efectuează cu ajutorul unui automobil, autocamion, etc. Utilizarea

9 (leștic)

rațională a mijloacelor de transport hiposi auto. LEG. EC. PL. 201. / Pde automobil, care se referă la autovehicule. Școala de ofiteri auto.

3° Pseudo-prefix.

(Element de compoziție folosit mai ales în limbajul tehnic popular și servind la formarea a numeroase cuvinte, cărora le adaugă înțelesul de :) Automobil, automat. D. e.:

autoblițdat, auto-compresor, autotractive.

V AUTOADMINISTRĂ ab. I. Ref. ~~la~~ ~~apropiere~~.

~~Regiunile~~ ~~Administre~~ A se administra prin mijloace proprii, interne, și nu prin organe sau sisteme impuse din afară. ~~Partidul revendică o largă autonomie regională, fixarea anumite regiuni din U.R.S.S. se autoadministrează.~~ [Prez. ind.

autoadministree.]

- Compus din auto- și administra.

V AUTOADMINISTRĂRE s.f. acțiunea

de a se autoadministra, sau faptul de a fi autoadministreat, autonomie administrativă. Partidul revendică o largă autonomie regională, fixarea hotarelor regiunilor cu autoadministrare și a celor autonome. I.P.C.(6) 266. [Pl.-trări.]

- Abstract verbal al lui autoadministra.

V AUTOADMINISTRĂT, -Ă adj.

Care se autoadministrează. Regiunile autoadministrate posedă organe administrative proprii.

- Participial lui autoadministra cu valoare de adjectiv.

AUTOADMIRATIE s.f. Admiratie fata

de propria ^{sau} persoana. Poeti ratati cu lim-
bajul pretentios si plin de o gravă
auto admiratie. CONTEMPORANUL, S. II, 1949,
nr. 160, 9/2. [Pl. - rati.]

- Compus din auto si admiratie.

AUTOAMĂGI

vb. IV. Refl. A

se amăgi singur (~~cu voința sau fără v~~) Oa-
menii cari se autoamăgesc pierd conștiința
realității.

[Prez. ind. autoamăgesc.]

- Compus din auto si amăgi.

AUTOAMĂGIRE s.f. Amăgire (cu sau
fără voință) a propriei sale persoane.

È o lasitate în această nevoie de autoamă-
gire. CA. PETRESCU, T. II 334. [Pl. - gire.]

- Nistac medal el lui autoamăgi.

AUTOAPĂRĂ vb. I. Refl.

A se apăra sau oserți prin mijloace proprii.

[Prez. ind. autoapăr.]

- Compus din auto si apără.

15
v AUTOAPĂRARE s.f. Acțiunea de a se autoapăra;

Apărare ^{sau} ocrotire prin mijloace proprii. Muncitorii... au organizat... gărzii de autoapărare. SCÂNTEIA, 1949, nr. 1322. [Pl. -rări.]

- Abstract verbal al lui autoapăra.

În Răsăritul Europei formarea statelor centralizate, grăbită de nevoile autoapărării... au avut loc înainte de lichidarea feudalismului. V. LUCA, CL. M. 17.

v AUTOAPRINDE vb. III. Refl. A se aprinde

de dela sine, fără intervenție externă. Uneori stivele de cărbuni se pot autoaprinde. [Prez. ind. autoaprind.]

- Compus din auto- și aprinde.

v AUTOAPRINDERE s.f.

Aprinderea^a unei substanțe (în anumite împrejurări) de la sine, fără intervenția unui agent extern. Autoaprinderea se întâmplă frecvent la tăcămintele sau stivele de cărbuni... și se datorează oxidării și descompunerii componentilor piritosi, care se efectuează cu desvoltare de căldură. LEX. TEHN. 236. [Pl.

- prinderi.]

- Abstract verbal al lui autoaprinde.

AUTOAPRINS, -A' adj.

Aprins 'de la sine, fără în-
tervenția 'unei' cauze externe.

- Participiul lui autoaprinde cu
valoare de adjectiv.

AUTOBICIU I,

vb. iv. Refl. A se biciui sau ^{lase} critica
aspru pe sine însuși. ~~Prea se autobiciuiește~~
~~pentru~~ fără crutare; ~~pentru a fi~~ ^{nu-l vede} ~~întru~~ totu
sincer. [Pres. ind. autobiciuiesc.]

- Compus din auto- și biciui.

AUTOBICIUIRE s. f.

Biciuire sau critică aspră ~~de~~ a propriei sale
persoane. ~~sine însuși~~ Congresul nu putea ... să nu vadă
că ... acești autobiciuiri ... cât și preamărirea
microasă a partidului erau reversul con-
științei necurate. I. P. C. 1455. [Pl. -iri.]

- Abstract verbal al lui autobiciui.

su caracter de autobiografie

AUTOBIOGRAFIC, -Ă adj. de autobiografie? Notite sau însemnări autobiografice. Roman autobiografic.

- N. din fr. autobiographique, idem

AUTOBIOGRAFIE s.f. Biografia unei persoane scrisă de ea însăși. [Pl. -ii]. - N. din fr. autobiographie, idem.

Rene' este autobiografia grandiloventă pretentivă... a acestor blestemați ai ambitei
VITNER, CR. 229. Venise cu toate hârtiile la el... o autobiografie. V. Rev. Dec. 1950, 114.

AUTOBLINDAT s.n.

Automobil blindat. Cf. IORDAN, L.R.A. 216-217.

[Pl. - date.]

- Compus din auto și blindat.

AUTOBUS s.n. v. autobuz.

AUTOBUZ s.n. Vehicul automobil carosat special și prevăzut cu scaune, ~~utilizat~~ pentru transportul în comun al mai multor persoane. Cf. LEX. TENN. Autobuzul trece la nouă. SEBASTIAN, T. 13. Autobuz nu mai este până mâine diminuat. id. i.B. iii. Niste autobuze duc... în sate îndepărtate. DEMETRIUS, A. 89. [Pl. - buze și v. buzuri. | Si: autobus s.n.]

- N. din fr. autobus, idem

↓ circulând, de obicei, pe un traseu fix și interiorul unei localități sau între mai multe localități

9 (nerecomandabil) otobuz, și otobis s.n.

√ (mai rar)

AUTOBUZIST, -Ă s.m.sif., adj. Persoană care face parte din personalul autobuzelor (de ex. șofer, taxator, etc). Cf. IORDAN, L.R.A. 182, cf. 251.

? → Cât numește un autobuzist. CUV. LIB. 12, I 1935, 10/3.

- Derivat dela autobuz cu suf. -ist.

AUTOCALCULĂ vb. I }

Trans. și refl. (z. pasiv). (Fin., despre
impozite, ^{prorata} beneficii, etc.) A calcula singur
(prețul de vânzare sau impozitele ^{al unor articole} ^{convenite} ^{statului} ^{lătarității}).
Unele întreprinderi comerciale sunt de
stat sunt libere să autocalculeze impo-
zitele. Prețul de vânzare va fi auto-
calculat de întreprinderea industrială.

P. și
I

[Prez. ind. autocalculez]

- Compus din auto- și calcula.

AUTOCALCULĂRE sf. f

(Concept) Calcularea de către sine însuși
(sau de către întreprinderea ^{și} ^{insuși}) (a unui
prețului de vânzare sau a ^{a unui} ^{impozitelor});
autocalculării. Autocalcularea impo-
zitelor este valabilă pentru fisc până
la proba contrarie. [Pl. -lări.]

- Abstract verbal al lui autocalcula.

AUTOCALCULAT, -Ă adj. f

Calculat (procurat) de către sine
însuși. Impozitele autocalculate se
vor vărsa de către întreprinderi la
percepția raionului respectiv, ZIARELE.

- Participiul lui autocalcula cu
valoare de adjectiv.

AUTOCALCULAȚIE s.f. = autocălulare

[Prin valoarea de facturare] preț
de vânzare al produsului așa după
cum este fixat de ministerele de
resort sau preț de autocalcula-
ție, în lipsă de preț de vânzare
fixat. LEG. EC. PL. 154, cf. 248. [Pl.

⊥ se înțelege

- lată]

- Compus din auto și calculatie.

AUTOCĂLIRE s.f. (Tehn.)

≠ Călire care se face dela si-
me Titanul, molibdenul și cromul
asigură o mare rezistență și autocă-
lirea seului. IOANOVICI, TEHN. 261. [Pl.

- liri]

- Compus din auto și călire.

✓ AUTOCAMION s.n. Automobil
carosat cu platformă (cu sau fără
obloane laterale și prelată) folosit
pentru transporturi de materiale,
~~pe~~ mărfuri sau persoane. Văzu-
ră autocamioanele încărcate cu os-
tasi. DUMITRIU, V. L. 67. Autocami-
oane ~~dela~~ dela 1,5 tone până la
3 tone. NOM. MIN. 107. [Pl. - oane.]

Autocamioanele clasice
nu au prelung ca să li
facă loc. V. ROM. Dec. 1950, 3

- Compus din auto și camion.

✓ AUTOCAMIONETĂ s.f. Autoca-
mion cu o capacitate de încărcare
de cel mult o tonă și jumătate.
Vând autocamionetă perfectă stare.
ZIARELE. [Pl. - nete]

- Compus din auto și camionetă.

V
AUTOCĂR s.n. Autobuz (descoperit sau decapotabil) folosit pentru transporturi colective de persoane.
[Pl. - care] u

- N. din fr. autocar. ~~idem~~

AUTOCAROSIER

s.m. ^{9 Meserias} ~~Profesiune~~ care face caroserii de automobile. [Lista meseriilor în] industria metalurgică prelucrătoare: ..... Finichigiile autocarosier. LEG. EC. PL. 291. [Pl. - sieri.]

9 (și cu valoare adjectivală)

- Compus din auto² și carosier.

AUTOCATALIZĂ s.f.

Cataliză care se face dela sine. Procedeu pentru fabricarea negrului de fum din gaz metan prin autocataliză. ENC. TEHN. I 466.

[Pl. - lize.]

- Compus din auto¹ și cataliză.

V
AUTOCEFAL, -Ă adj. (de obicei despre biserică ortodoxă.) Care este singur capul (sau conducătorul) său, stăpân pe sine, neatârnat, care se conduce singur. cf. MAIORESCU, D. I 112. Legea constituției [Sinodului Bisericii] autocefale înlocuiește o' a sancționat în anul 1872. MAIORESCU, D. I 112.

I ortodoxe

- N. din ~~gr.~~ fr. autocéphale. ~~idem~~

V
AUTOCEFALIE s.f. Faptul de a fi autocefal, neatârnat, independentă.

- N. din gre. αὐτοκεφαλία. ~~idem~~

AUTOCISTERNA s.f. Autonomie special
carosată, având montată pe șasiu o cisternă
cu care se transportă apă sau combustibili
lichizi. Autocisterne peste 3 m.c. capacitate.
NOM. MIN. 107. [Pl. -tisme.]

- Compus din auto² + cisternă.

AUTOCLAVĂ s.f. 1° Vas cu pe-
reții groși, care servește pentru steriliz-
zare sau pentru efectuarea reacțiilor
sub presiune. LEX. TEHN. Utilaj
pentru deshidratarea cărbunilor
autoclave... NOM. MIN. 51. Lemnul
de injectat [se introduce] în niș-
te cazane ermetice închise, mu-
nite autoclave. ~~TEHN.~~ MIHAI-
LESCU, TEHN. L. 120, cf. HERESCU, N.T. 21.

↓ închis ermetic,

2°. Capac care închide
ermetic un recipient, aplicându-se
din interior spre exterior. LEX. TEHN.

[Pl. -clave.]

- ~~N.~~ N. din fr. autoclave. idem

AUTOCOMPRESOR s.m. (Tehn.) Ciocan pneumatic.
NOM. MIN. 99. [Pl. -soare.]

- Compus din auto² + compresor.

AUTOCONSERVA' vb. I. Refl. A se conserva prin sine
insusi. Prin exploatarea celor ce muncesc, capitalul se poate
autoconserva. [Prez. ind. autoconservu]

- Compus din auto¹ + conserva.

AUTOCONSERVARE s.f.

9 Acțiune întreprinsă
cu scopul de a-și menține
(sau a-și apăra) viața
proprie. Instinctul de
autoconservare al
animalelor este
foarte dezvoltat.

ne realizată, } Pastrare, Conser-
vare făcută prin sine însuși. Aceasta
forță naturală a muncii apare ca for-
ță de autoconservare a capitalului.
MARX, C. 545. [Pl. -vări]

- Abstract verbal al lui autoconserva.

AUTOCRAT, -Ă ^{substantiv} s.m. și f., adj.

1. Subst. ^{num} Persoană care conduce ^{cu} putere nelimitată (un stat), monarh sau stăpânitor absolut ~~și a sămii putere în stat și a măgăniții (de alte puteri ale statului);~~ Autocrație nu toleranță critică. | Fig. Persoană care impune tiranic voința sa; despot, tiran.

care reunește toate puterile statului și le exercită după bunul lui plac, în disprețul intereselor și sentimentelor poporului.

Cf. despot, dictator, tiran. Tarul se intitula "autocrat" al întregii Rusii.

2. Adj. Care conduce ^{cu} putere nelimitată (un stat), care stăpânește sau guvernează absolut. Tarul autocrat edictează singur legi. LENIN-STALIN, 1 MAI, 14. | Fig. Care impune tiranic voința sa.

Ju Februarie 1917 monarhia autocratică a fost doborâtă. CONTEI PORANUL, S. II, 1951, m. 22

- N. din fr. autocrate, gr. αὐτοκράτης.

AUTOCRATIC, -Ă adj. adv. 1°.

Adj. de autoocrat sau de autoocrație. Cfr. despotie. Gubernul rusii, țaristă era autoocratic.

T, care are ^{ca} caracter de autoocrație;

2° Adv. Ca un autoocrat ^{ca}, într' o autoocrație, felul autoocrației. Țarul guvernă autoocratic.

- N. din fr. autocratique, idem.

AUTOCRATICESC, -EASCĂ adj.

(Invechit) = autoocratic. O consecvență a îndurării autoocraticești. URICARIUL, I 130.

- Derivat dela autoocratic cu suf. -esc.

AUTOCRATICESTE adv. (Invechit)

= autoocratic (2°). POLIZU.

- Derivat dela autoocratic cu suf. -este.

AUTOCRATIE s.f. 1° Formă de guvernare a unui stat în care ~~puterile~~ exercită o putere absolută, despotică, ~~absolută~~.

Premarginată,

Autocrația nesocotind voiața poporului ~~și~~ absolutism. Autocrația se temea de asociațiile largi muncitorești. STENDER, SIND. 28.

toate puterile statului sunt concentrate în mâna unei singure persoane, car

2° Stat în care forma de guvernare este autoocratică. Rusia țaristă era a autoocrației.

[Pl. -ții.]

- N. din fr. autocratie, gr. αὐτοκρατία.

idem

AUTOCRATISM s.m. Concepție, atitudine, doctrină politică autoocratică. În condițiile autoocratismului țarist nu s'au putut înființa sindicate. BORSCHENKO, L.S. 14. Fig. despotism. Simfonia mormăicului [din sălile spitalului] strigă de tripotul convingut [de camera], țapota lent în antagul supraveghetorii și "autoocratismul" intendentului. KLOPSTOCK, F. 199. [Pl. ~~ismuri~~] (rar) -isme.]

- Derivat dela autoocrat cu suf. -ism.

constituite după toate formele... întrucât necesită să fie usurat copri. Or țarului represiv.

T = autoerat.

V AUTOCRĂTOR s.m., ~~adj.~~ (Invechit)

Subst. T ~~stabil~~ Constantii stătu autoerat răsaritului. DOȘOTEIU, V.S. 172. Moldavia se face cunoscută și împăratul Bizanției trimite domnitorului ei hlamidă și coroană, ca unui autoerat. C. MEGRUZZI, I 271.

2. Adj. = autoeratic. Împărat, monarh și stăpânitoriu autoerat să fie având ..., toată lumea mărturisește. CANTEMIR, IST. 164. (~~invechit~~) autoerător,
- [~~stabil~~], și: autoerător s.m., adj.
- N. din gr. αὐτοκρατορ.

~~AUTOERATORIC, -Ă adj. (Invechit)~~
~~= autoeratic~~
~~- derivat dela autoerător cu suf. -ic~~

+ POLIZU.

V AUTOERATORIE s.f. (Invechit)
= autoeratic. [Pl. -rii].
- derivat dela autoerător cu suf. -ie, sau din gr. αὐτοκρατορία.

V AUTOERITIC, -Ă adj. De autoeritică; făcut sau stabilit pe baza de autoeritică. Adunarea generală desbate în spirit autoeritic indicii dării de seamă anuale... și ia hotărârile corespunzătoare.
FIN. COLH. 228 & Acad. ~~Marș a smet un spi-~~
~~rit actiune autoeritic. C.V. 1949, no 6, 441~~
- Compus din auto și eritic.

(cu funcție verbală) În mod autoeritic.
Ion N. a vorbit autoeritic.

Toate aceste succese nu ne îndreptătesc de a nu analiza rezultatele muncii noastre în spirit critic autoeritic. V. LUKA, B1 31.

AUTOCRITICĂ s.f. Critica de sine însuși, ^{sale} critica proprie; persoane; critica ~~găselilor~~ ^{găselilor} proprie, darea la iveală a neajunsurilor în munca și comportarea proprie (a unui individ sau unei colectivități). Se făcuse rosu și se turburase de tot. Se simți. Autocritica îl făcu să bâmbescă a clipt. ZAMFIRESCU, R. 246. Critica și autocritica sunt considerate... metoda de îmbunătățire. ZAHARESCU, C.D. 15. Adevărata autocritică bolșevică ajută să se descopere și să se înlăture neajunsurile în munca colhozului. FIN. COLH. 228. Dacă nu-mi arog dreptul în această să modific ceva în această privință, sunt obligat tocmai din această cauză să mă supun aei unei autocritici. ENGELS, A. 43. [Pl. critice și critice.]

pe care cineva ~~pro~~ face propriei sale activități, în mod sincer și sincer recunoscându-și în mod sincer și sincer lipsurile și greseliile, arătând cauzele din care ele provin, precum și modalitățile de îndreptare.

Avem o armă minunată - arma criticii și autocriticii. GHEORGHIU-DEJ, R. P. 38. Corespundenții folosesc curajul arma criticii și autocriticii. I. CHISINEVSKI C ORESP. 17. cf. id., ib. 6. Ducherii și talmudistii nefiind în stare să-și facă autocritica, [sunt] incapabili să împingă în inte știința în mod creator. CONTEMPORANUL, S.II. 1951, nr. 3/4.

- Compus din auto și critică.
AUTOCTON, ă adj., s.m. și f. v. autohton.

AUTODAFE s.n. Citire și executare publică a sentinței prin care ~~inchișiții~~ ^{inchișiții} (spaniolă) osândeă ~~pe cruce~~ la arderea pe rug. Fig. Aruncare în foc, ardere (a unor lucruri la care nu mai ținem). [Pl. - afe].
- N. după fr. (portg. auto da fe, propriu: act de credință).

pe cei socotiți ca eretici, măjicori etc.

1. Cu o luciferică plăcere luam parte la acest autodafeu. CIAUSANU, R. SCUT. 34.

9 tribunalul
ZI și: autodafeu s.m.
U. autodafe

se face
cu o plăcere
(auto se fe -
fca și în închișiții
a fost spaniolă)

AUTODEMASCĂ ob. I. Refl.

A se demasca singur. oștii impunității și păcii nu-și pot ascunde adevăratele feluri; înfrânse pau a se auto ei până la urmă se auto demască. [Prez. ind.]

autodemasc]

- Compus din auto și demasca.

AUTODEMASCARE s.f.

Acțiunea de

~~sa~~ ~~proprie~~ sa se autodemasca. O puternică autodemascare a desmanților păcii. SCÂNTEIA, 1949, nr. 1345. [Pl. -cări.]

- Abstract verbal al lui autodemasca.

AUTODENUNȚĂ

vb. I. Refl.

A se denunța singur, pe sine însuși. Încerc este pus să spună doar o serie de cuvinte, să-și afirme principiile ... Si el se autodenunța. CONTEMPORANUL, S. II, 1949, nr. 162, 2/2.

[Prez. ind. autodenunț.]

- Compus din auto- și denunța.

AUTODENUNȚARE s.f.

Acțiunea sau

faptul de a se autodenunța. Autodenunțarea făptășului a fost o surpriză pentru cei care conduceau cercetările. ZIARELE. [Pl. -tări.]

- Abstract verbal al lui autodenunța.

AUTO DE PĂȘI

vb. IV. Refl.

A se depăși, a se întrece pe sine însuși. IORDAN, LRA. 219. [Prez. ind. autodepășesc.]

- Compus din auto- și depăși.

?
cred că nu trebuie
Fl

- AUTODESCRIERE s.

vb. III. Refl. A de descrie pe sine în-
pusi. Acuzatul se auto-descrie încercând să-și

justifice gresale. [Prez. ind. auto-descriu.]

- Compus din auto- și descrie.

- AUTODESCRIERE s. f. = autodescripție

[Pl. - crieri.]

- Abstract verbal al lui auto-descrie.

- AUTODESCRIȘTIE s. f.

Actiunea sau faptul de a se au-
to-descrie; descrierea propriii sale per-
soane. Profesorul ... mi-a obișnuit să
descriu eu însămi senzațiile pe care le
încercam... Pe măsură ce m'am fami-
liarizat... această autodescripție mi-a
devenit mult mai ușoară. CONTEMPORA-
NUL, S. II, 1948, nr. 108, 12/3. [Prez. ind.

- criștii.]

- Compus din auto- și descripție.

- AUTODEVOLTARE s. f. Actiunea
sau faptul de a se dezvolta de la sine,
prin sine. Hegel a declarat că ar-
ta este una din formele autodesvol-
tării „spiritului absolut.” V. ROM.
Dec. 1950, 181.

V

AUTODETERMINARE s.f. dreptul
unui popor de a hotărî singur soarta
lui, în problemele politice, administra-
tive, naționale, etc.

egaltatea are o excepție
și anume se aplică numai
voinei atinse de
ineficiența autode-
terminării. ENGELS,

§. 164. Principiul autodeterminării națiunilor era... greșit interpretat,

cu privire la

fiind redus... la dreptul... la autonomie.
STALIN, PROBLEME. 80. Leninismul a căutat
noțiunea de autodeterminare... ca dreptul
națiunilor la existența de stat independen-
dent. id. ib. 81. Social-democrații polonezi

se pronuntau împotriva dreptului
națiunilor la autodeterminare.

v (4)

i.P.C.V59, cf. 219, 265. Dreptul... la
autodeterminare [merge în stăruie
Sovietic] până la dreptul despartirii
de stat și formării unui stat independen-
dent. CONTEMPORANUL, s. II, 1948, nr. 107,
3/6, cf. 1949, nr. 165, 2/2. [Pl. -nări].

- Compus din auto și determinare.

AUTOCTON, -A adj., s.m.sif. v.

autohton.

AUTODIDACT, -Ă s.m.sif., adj. 1°

Subst. Persoană care a învățat ceva singu-
ră sau care și-a însușit, prin forțe proprii,
o serie de cunoștințe (de nivel ridicat), fără
îndrumător sau profesor.

Fascișoara L. dovedește cât de greu îi este
unui autodidact... să se deprindă cu mânguirea no-
țiunilor abstracte. MAIORESCU, CR. III 52.

I 2

Exemplu: nu învăț
dar, nici un altul

2° Adj. Care a învățat singur, prin
forțe proprii, fără un îndrumător sau un profesor
vădit și fără o instrucție spe-
cială, regulată (în vrea școală).

Cele mai disparate spirite s'au putut
întâlni [la „Junimea”]:... scriitorul acestor rânduri
cu militarul autodidact M. Corcheș. id. ib. II 338.

- N. din gr. αὐτοδιδάκτος, idem

1, fr. autodidacte

AUTODIDACTIC, -Ă adj., adv. 1°

Adj. Be autodidact. Metoda autodidactică.

2° Adv. Ca un autodidact. Procedeează autodidactic.

- N. din fr. autodidactique, idem

~~AUTO DISTRUGE sb. III (s. A.) v. auto 1.~~

~~AUTO DUBĂ sf. v. auto 2.~~

~~AUTO EMOTIONĂȚ, -Ă adj. } v. auto 1.~~

~~AUTO ENCOMIASȚIC, -Ă adj. } v. auto 1.~~

~~AUTO EXCITĂȚIE s.f.~~

AUTOISTRUGERE s.f.

Distrugere care se produce dela

Sine, fără o intervenție din afară. (dil.)
Proprietatea unor proiectile (de artilerie
antiaeriană sau lansate ~~de~~ ^{pe} bordul avioa-
melor) de a se distruge automat după o
anumită durată de trajectorie, pentru a
nu ~~fi~~ ^{devine} ~~(periculoase)~~ ^{în cazul în care} ~~sa~~ ^{nu} ~~au~~ ^{au} atins țin-
ta. LEX. TEHN.

[Pl. - truzeri.]

- Compus din auto- și distrugere.

AUTODUBĂ s.f.

Automobil pe al cărui șasiu ~~este~~ e
montată o dubă.

[Pl. - dube.]

- Compus din auto- și dubă.

AUTOEMOTIONAT, -Ă

adj. Ca-

re se emotionează pe sine însuși. Poetul
nostru... autoemotionat de patetismul scenei
pe care le descrie, devine de o vorbărie care
încecă liniile realității. CONTEMPORANUL, s. II,
1948, nr. III, 4/3.

- Compus din auto- și emotionat.

AUTOENCOMIASTIC, A ^{adj. (Rare)}

pe sine însuși. După aceasta lungă digresie auto-encomiastică... Dimitrie [Cantemir] se întoarce la istoria muntenească. IORGA, L. I. 327.

pe
(sau surprinde laude despre)

- Din

1 sau

grec. αὐτός și ἐν-
καυχᾶσθαι "lăudător", de la ἐγκύριον "curățare"
scriere de laudă a cuiva, panegiric

AUTOEXCITATIE s.f. (Tech.)

Excitare care^{se} face dela sine, cu energie proprie, fără o intervenție din afară. La unele motoare cu explozie, generatorul în-carcă bateria în timpul autoexcitației. [H.]

- tate.]

- Compus din auto și excitate.

AUTOFECUNDA s.f.

(Ref.)
ob. I. (despre plante hermefrodite și animale de specii inferioare) A se fecunda singur, ~~pe~~ sine în sine. Cf. ENC. AGR. 361. [Ref.]

prin

ind. auto-fecundez.]

- Compus din auto + fecunda.

✓ AUTOFECONDARE s.f. (despre plante hermafrodite și animale de specii inferioare) Acțiunea de a se fecunda singur. Autofecundarea este frecventă la fanerogame, care au flori hermafrodite. [Pl.]

- detalii]

- Abstract verbal al lui autofecunda.

✓ AUTOFECONDAȚIE s.f. = autofecundare.

[Pl. - detalii]

- Compus din auto- și fecundație.

✓ AUTOFINANȚĂ;

ob. I. Refl. ~~pl. ind.~~ (despre întreprinderi comerciale sau industriale) A se finanta din fonduri proprii. Întreprinderile lucrativă pot să se autofinanteze pentru noi investiții. [Pres. ind. autofinantez]

- detalii]

- Compus din auto- și finanta.

✓ AUTOFINANȚARE;

s.f. Finantare din fonduri proprii. Metoda autofinanțării... [face] în multe întreprinderi inutilă recurgerea la împrumuturi. CONTEMPORANUL, S. II, 1949, nr. 164,

10/1. [Pl. - detalii]

- Abstract verbal al lui autofinanta.

~~246~~
~~18~~

~~AUTORECUNȚIȚIE s.f.~~
~~AUTOFINANȚARE s.f.~~ auto⁺

vastfel (18)

1.
V AUTOFLAGELA vb. I. Refl. ^{1°} (A se biciui singur (sau a-și aplica ^{se supune unei} torturi fizice) din fanatism religios, socotind că ispășește o vină, auto-mortifica. Membrii amurmitor sente catolice din evul mediu se autoflagelau zilnic.

2° Fig. A-și cauza suferințe morale (în urma remuscărilor și a conștiinței vinovăției sale) pentru o greșală comisă. ~~Exces~~ ~~de autocritică neg.~~ | A face exces de autocritică negativă; a se autobiciui. În loc să-și facă autocritica, se autoflagelază.

[Prez. ind. autoflagelază.]

- Compus din auto⁺ și flagela.

1.
V AUTOFLAGELARE s.f. = autoflagela-
ție. [Pl. - țări.]
- ~~Abstract verbal al~~
- ~~Infinitivul~~ lui autoflagela de-
venit abstract verbal

V autoflagelate,

V AUTOFLAGELATIE s.f. 1.° Biciuire (sau orice fel de tortura fizică) pe care si-o aplica cineva din fanatism religios, socotind că astfel ispășește o vină; V automortificare. [Călugărul] de multe ori își aplica singur un fel de autoflagelatiune pe partea corpului care-i cădea ~~ca~~ mai la în demâna. HOGAS, M.N. 117.

2.° Fig. Faptul de a-si cauza suferințe morale ~~pentru a găsii conștință~~ (în urma remuscărilor și a conștinței vinovăției sale) pentru o gresală comisă. | Exces de autocritică negativă; autobiciuire. Autocritica în spirit bolșevic nu trebuie confundată cu simpla autoflagelatie, care nu ~~poate~~ duce la corectarea greselilor și lipsurilor.

[Pl. - latii. | Si: autoflagelatiune s.f. (~~re~~ - tiuni).]

- Compus din auto¹ și flagelatie.

V AUTOFLAGELATIUNE s.f. v. autoflagelatie.

V AUTOGARĂ s.f. Gară pentru autobuze și autocamioane. [Organele locale R.A.T.A. sunt:] Autogările, autotaltele și stațiunile cap de linie. LEG. EC. PL. 108.

[Pl. - gări.]

- Compus din auto² și gară.

AUTOGESTIONARE s.f.

Operația mănuirii banilor și ^agestionării lor de către una și aceeași persoană; gestionare automată. C.V. 1949, nr. 6, 27. C.F.R. va fi condus pe baza principiului gospodăriei de autogestionare. LEG. EC. PL. 99. [Pl. - nări.]

- Abstract verbal al lui autogestiona.

AUTOGİR s.n. Avion construit special pentru a ateriza pe suprafețe neplănușe și a cărei planare e asigurată prin rotațiile unei elice cu trei ^{ori} ~~part~~ ^{post}, fixate deasupra fuselajului, pe un ax vertical. [Pl. - gire.]

- N. din fr. autogire.

AUTOGRAF, -Ă adj., s.n. f. Adj. (despre acte, opere literare sau muzicale, etc.) Care e scris de propria mână a autorului. o scrisoare sau un act autograf. Semnătura autografă.

2°. Subst. Act, ^{text} ~~scris~~ ^{brevetă} (literară sau muzicală) ~~scris de~~ ^{scris} de propria mână a autorului (sau de acela care este semnat).

Poste câteva zile, se publicau mărturisiri, autografe, fotografii, care puneau într-o lumină zdrobitoare tot trecutul, plin de aventuri rușinoase. VLAHUȚĂ, D. 7.

- N. din fr. autographe, gr. αὐτό-
γράφος.

o colecție de autografe.

(Fam.) Semnătură
Expr. (despre scriitori artiști, etc.) A da (sau impărți) autografe = A-și pune semnătura (la cererea citorilor lor sau amatorilor) pe o fotografie sau operă proprie, ori pe un album.

*Puncte de
rog. autograf
pe chitanță!*

AUTOGRAFIA vb. I. A reproduce prin autografic. [Prez. ind. autografic.]

- N. din fr. autographier. ~~idem~~

AUTOGRAFIC, -Ă adj. De sau prin autografic. Presă autografică.

- N. din fr. autographique. ~~idem~~

AUTOGRAFIE s. f. Procedu ~~de~~ prin care ^{se} reproduce întocmai scrisul cui va, transpunându-l pe piatră litografică sau pe o hârtie ~~specială~~ ^{preparată} anumite pregătite pentru aceasta. ~~[Pl. -~~

- N. din fr. autographie. ~~idem~~

AUTOGRAMĂ s. f. Scrisoare sau iscălitură autografă. [Pl. - gramme]

- N. din germ. Autogramm. ~~idem~~

AUTOGUVERNĂ vb. I. Refl. g

a se conduce,
A se guverna, ~~prin~~ ^{cu} mijloace proprii, fără ~~amestec~~ ^{afară} din ~~interior~~. [Prez. ind. autoguvernez.]

9 orcum

- Compus din auto + guverna.

AUTOGUVERNARE s. f. ^{guvernare}
cu mijloace proprii, fără ~~amestec~~ ^{meu} din ~~interior~~ ^{extern}.

Maica -
henca respinge metodele moderniste ber-
ghese ale "auto-guvernării" copiilor. CON-
TEMPORANUL, S. II, 1949, nr. 164, 7/3. [Pl. - nări.]

- Abstract verbal al lui autoguverna.

AUTOHALTA s.f. Halta

pentru automobile și (în special) autobuze.

[Organele locale R.A.T.A. sunt] Autogările,

Autohaltele și stațiile cap de linie.

LEG. EC. PL. 108. [Pl. -halte.]

- Compus din auto și halte.

AUTOHTÓN, -Ă adj, s.m., f. și n.

I. Adj. 1° (despre oameni sau populație)

(sau indivizi)

Măscut din chiar pământul pe care-l locuiește; care locuiește într'un ținut de când există acesta. Locuitorii Aticeii se socoteau a fi autohtoni.

2°. (despre populații sau indivizi) Calificativ dat de sovini ~~de~~ cetăților (muniștat) născuți din moși-strămoși, pe pământul pe care locuiesc, (dar au venit din alte părți); aborigen, de bastină, indigen, băstinas, cf. get-beget. Regimurile bronhice sovine acordă pe elementului autohton drepturi mai mari decât elementelor așa zise „minoritare” Locuitorii Aticeii se socoteau a fi autohtoni.

3°. (despre animale sau plante) Care au luat naștere într'un anumit ținut.

Flora României cuprinde plante autohtone și plante exotice acclimatizate. | (Sub-

stantivizat) Lelea Fleana... începu me-tacolul unei lupte cu un autohton al țării. [prete]. SADOVEANU, N.F. 66.

(care aparține
Locuitorii al unei
regiuni (al unei
țări etc.). ~~care~~ s'a
stabilit acolo, în
vechime, înaintea
altora; cf.

3°. (Despre limbă) Care este cel mai vechiu dintre toate limbile vorbite într'un ținut. ~~Limbile autohtone din toate țările europene sunt cunoscute filologilor.~~

grain

socotită

Lingvistii au studiat influența limbilor autohtone asupra latinei vorbite în provinciile fostului imperiu roman.

9 (pretinde că)

II Subst. 1°. S. n. sif. Persoană care aparține primei populații care a locuit un ținut.

2°. S. n. (geol.) Regiune care nu a suferit deplasări orizontale și suprafața a pânzei de sare. În Carpații Meridionali, masivele Almas, Petreanu, Retezatul, Vulcan, Cerna și Parâng constituie autohtonul pânzei getice. LEX. TEHN.

[S: autohton, -ă]

- N. din fr. autochtone, gr. αὐτόχτων.

V adj., s. m., f. și n.

AUTOHTONIE s. f. Calitatea de (a fi) autohton. Specificitatea și autohtonismul național. ALAS, 58. 1934, 7/3.
- derivat de la autohton cu suf. -ie

AUTOILUZIONA

vb. I. Refl. A se iluziona pe sine însuși, 9 Cei care fug de auto-iluzionare vor să fugă de adevăr și realitate. [Pres. ind. autorluzierez.]

9 a-și face iluzii

- Compus din auto- și iluziona.

AUTOILUZIONARE s. f.

Faptul de a-și face sine însuși iluzii.

Autoiluzionarea este foarte comodă, dar ducă la rezultate finale neplăcute. [Pl. -nări.]

- Abstract verbal al lui autoiluziona

AUTOIMPUNE vb. III ↗

✓ A-și calcula și a

Refl. ✓ și fixa singur impozitele (~~de~~ care se cuvin statului) ^{miş} ~~statului~~. La fiecare început de trimestru micii meseriași se vor ~~impune~~ autoimpune și vor ~~achita~~ ^{achita} impozitul la percepția raionului în care locuiesc. ZIARELE. [Proc. ind. autoimpun.]

ind. autoimpun.]

— Compus din auto- și impune.

AUTOIMPUNERE s. f.

Calcularea impozitelor (~~statului~~) de către ~~statul~~ ^{Calcularea} ~~statului~~ ^{impozabilul} însuși.

↳ Însemnătatea metodei uralo-Siberiene de colectare a cerealelor, aplicată după principiul autoimpunerii, constă tocmai în faptul că da puterea de a mobiliza pătura muncitoare a satului.

STALIN, PROB. LEN. 421. [Pl. - puneri.]

— Abstract verbal al lui autoimpune.

AUTOINFECȚIE s. f.

Infectarea unui organism prin microbi nepatogeni pe care îi poate poartă în sine și care devin la un moment dat patogeni. Cf. ENC. AGR. [Pl. - fecții.]

✓ virulenți și

— Compus din auto- și infecție.

AUTOINSTRUIRE s.f. Acțiunea sau faptul de a se instrui singur, fără îndrumător sau profesor, prin studiu individual. Pe frontul național al culturii și învățământului... s'a desfășurat larg mișcarea de autoinstruire și reeducare. SCÂNTEIA, 1957, nr. 2178.

- Compus din auto¹ și instruire.

AUTOLINIȘTIRE s.f. Acțiunea de a se liniști pe sine însuși. Autoliniștire și luptă continuă, cosmopolitism și patriotism, iată coordonatele pe care se mișcă cele două tipuri de intelectuali. CONTEMPORANUL, S. II, 1949, nr. 160, 5/2. Constatarea acestei situații ne ajută să nu cădem în păcatul autoliniștirii. ib. nr. 162, 7/3.

- Compus din auto² și liniștire.

AUTOMĂT, -Ă adj., adv., subst. m. f. și n.

I. Adj. 1°. Care este acționat printr-un dispozitiv mecanic (sau printr-un motor), încât pare că se mișcă de la sine. Sudura cu mâna... este foarte incomodă... de aceea s'au introdus o serie de mașini care permit manevra automată. IONOVICI, TEHN. 176. Strungurile moderne sunt automate sau semiautomate, adică mișcările sunt comandate prin diferite dispozitive mecanice și nu cu mâna. id. ib. 286. Dispozitivul de aprindere automată a lamelor. IONESCU-MUSCEL, FIL. 155. Gene-

Patrașele deocă-
ră le bat automat
reprezentând cele
patru epoci ale a-
nului. CODRU-DRA-
GUȘANU, C. 212

realizarea frânării automate a tre-
murilor. LEG. EC. PL. 444. In cadrul ....
marți industrii perfecționarea continuă
a masinilor și dezvoltarea sistemului
automat are un efect analog [de a
înlătura pe muncitor]. MARX, C. 397.

Abi masinile
tomate duceam
la noi la sat
i.F. (Tg. Jiu, Jozj).

Armă automată = a) armă în care se încarcă
introduce^u mai multe proiectile deodată
care se descarcă în mod succesiv prin-
tr'o singură declansare a mecanismului;
b.) (Mily) mitralieră sau pușcă mitralieră.
Se aud pârâituri scie de armă automa-
tă.

cf.
V. spontan
reflex.

2° Fig. Care se execută de la sine, ~~cu-~~
~~te~~ în mod mecanic, fără participarea
rațiunii sau voinței V Plenara C.C. al P.M.R.
a criticat practicarea metodei de înscriere
automată în sindicat. SCÂNTEIA, 1949, nr. 1319.
Răsfoie cartea cu gesturi automate.

⇒ printre un

V spontan conform
nile deprinderi
îndelungate. cf. Spontan.

II. Adv. În mod mecanic, (ca) ac-
ționat ~~prin~~ resort! Automat, în tot orașul, au înce-
merit tramvaiele pe linie. CA. PETRESCU, TR. 8. Fig. Fără
intervenția rațiunii sau voinței V În brăcându-se cu ace-
leasi mișcări automat, adâlnitor. DEMETRIUS, A. 258.

Trei capete, de
înțelesă autom
spre dreapta. SAH
N. 73, cf. U.R.S.S.
166.

III. Subst. 1° S.n. Dispozitiv, unelte, aparat,
masină care lucrează sau acționează mecanic.
[Jordănete] ridică pârghia automatului
și plugul căbru în pământ. DUMITRIU, V. L.
124. Le povestea istoria rații dela automa-
tul plugului. id. ib. 136. Un sistem de ma-
șini... formează un singur mare auto-
mat, din moment ce este pus în mișcare
de un prim motor care acționează prin
proprie putere. MARX, C. 353. A fost inven-
tat un automat care execută dinți odată
6 procese disparate. id. ib. 421. (la
motoare de automobile) Dispozitiv pentru cu care se pormeste
prini motorul fără a ~~acționa~~ învârti
masivela ^{acostula} motorului; cu p bratele. Apăsă

pe automat și motorul porni du-
 duind. | Cutie sau aparat conținând
 mici obiecte de vânzare, pe care cumpă- *care sunt ~~de~~ distribuite prin*
 rătorul și le scoate ~~singur~~ declanșându-
 un ^{un} dispozitiv special, ^{în urma} prin simpla introdu-
 cerea ~~în~~ unei monete într-o gaură anume
 făcută. Biletele de peron se scot de la
automat.

Portativă

2°. S. f. ^{sif.} ~~Arma~~ ^{mitralieră} ~~mitralieră~~, ~~pistol~~
 sau pușcă mitralieră. Toate focurile au-
tomatelor încetaseră. CAMILAR, N. I 394,
 cf. 88, 94, 387, 388. La toate iesirile îi
ășteptau automatele în bătăie. CONTEM-
 PORANUL, S. II, nr. 1949, nr. 162, 6/6.

Privind în jos răzui
 câteva litere galbene
 trunchiul automatului
 V. ROM. Dec. 1950, 157.

3. S. m. sif. ~~Per~~ ^{Fig.} ~~Fig.~~ Persoană
 care pare că face totul ca o mașină,
 mecanic, încât pare lipsit de ra-
 tiune ~~și~~ sau voință proprie. Se
îndreptau cu totu spre usă ca niște
automati.

- N. din fr. automate, lat. automata
tus, -a, -um, gr. αὐτόματος.

AUTOMÁTIC, -Ă adj., adv. 1°
 Adj. De automat. (Tech.) Care funcțio-
 nează singur, cu ajutorul unui mecanism,
 fără intervenția omului. Cântar auto-
matic. (Psih.) Ca de automat, care exe-
 cută fără deliberare, fără intervenția voin-
 ței proprii. Miscari automate.

2°. Adv. Ca un automat.

- N. din fr. automatique.

AUTOMATICÉSTE adv. (^{Rare})
 = automatic (2°).

- derivat dela automatic cu
 suf. -este.

41
 AUTOMATISM s.n. - Miscare (ca) de automat, faptul de a fi (ca un) automat. | (Psih.) Posibilitatea organismului uman si animal (capacitate pe baza de deprindere) de a repeta în toata anume miscari, fara a dirijare, constricte a lor, si cu o cât mai mica cheltueala de energie. Automatismul în miscari se dobândește pe calca unui îndelungat exercitiu si se manifestă în special în miscările obișnuite. [Pl. fronismis] - tisme.]

- N. din fr. automatisme, idem

fi făcut
 (sau a fi mecanizat)

AUTOMATIZA vb. TVA face să fie automat; a mecaniza? Cf. BUL. FIL. II, 224. Refl. ^(person) _{inf.} (despre om) A acționa în mod mecanic, a cădea în rutină. [Prz. ind. automatizez.]

- derivat dela automat cu suf. -iza.

AUTOMATIZARE s.f. Acțiunea de a automatiza. Automatizarea manevrelor la aceste mașini... [a] usurat mult prelucrările IOANOVICI, TEHN. 6. Automatizarea proceselor de producție este treapta superioară a mecanizării. CONTEMPORANUL, S. II, 1949, nr. 101, 7/2. [Pl. -zări.]

- ~~derivat~~ derivat dela automatiza devenit abstract verbal.

→ Abstract verbal al

v Trans.f fact.) "ref. (f.a.)
 ? (sau a fi mecanizat)

Flonia energie electrice dobândite însumate cresc în procesul de mecanizare și automatizare a producției industriale. h. Ch. XXX, nr. 9-10, 8.

AUTOMNAL, -Ă adj. v. automnal

AUTOMOBIL, -Ă adj., s.n. 1°

Adj. (despre vehicule) Care merge sin-

gur, care se mișcă cu ajutorul unui

motor ^{proprie} ~~de mișcare~~ | Care se referă la automobil. Industria automobilă

2° s.n. Vehicul ^{pe patru roți} care merge ~~sin-~~ se mișcă sub acțiunea unui

motor ^{proprie} ~~fără~~ proprie ~~de mișcare~~ de un mo-

tor ^{proprie} ~~fără~~ proprie (cu benzină, petrol, gaze sau electricitate). Automobilele moderne

pot parcurge sute de kilometri fără

oprire și ating viteze de peste 100

km. pe oră.

? (cu benzină, petrol, gaze sau electricitate).

→ Subst.

Accentuat și: automobil /

[Si: (prominentare incerta) otomobil]

- N. din fr. automobile idem

√ Pl. (ad 2°) - bile.

AUTOMOBILISM s.n. 1° Construcția și întreținerea automobilelor. Automobilismul sovietic a găsit formule noi pentru construirea automobilelor.

otomobil

2°. Sportul (sau turismul) practicat cu ajutorul automobilului. Aici automobilismului român și străin participă în fiecare an la marele concurs de coastă de la Feteșe. ZIARELE.

[și: (^{nerecomandabil} ~~promovată multă~~, după fr.) oto-
molism]

V.S.N.

- N. din fr. automobilisme ~~idem~~

AUTOMOBILIST, -Ă s.m. și f. Persoană care conduce automobilul. Aici se vând ochelari pentru automobiliști. ZIARELE. ~~Personă~~ care practică automobilismul (2°). sau

- N. din fr. automobiliste ~~idem~~

AUTOMOBILISTIC, -Ă adj. (^{Fr-Rab}) ~~automobilistic~~ de automobil; de automobilist. Piesele din fontă metalică se întrebuințează în industria automobilistică și ia masinilor agricole. IOANOVICI, TEHN. 45

- Derivat dela automobilist cu suf. -ic. pe cale de dispariție

AUTOMORTIFICA' vb. t. Refl. A se mortifica pe sine însuși. [Prez. ind. automortific]

- Compus din auto și mortifica.

AUTOMORTIFICARE s. f.

Acțiunea de a se mortifica pe sine însuși. Lumea nu mai trăiește decât grație automortificării (!) acestui penitent modern al lui Visnă, care e capitalistul. MARX, C. 536. [Pl. -cări]

- Compus Abstr. verbal al lui automortifica.

✓ AUTOMOTÓR s.n. Vehicul ~~de~~ ^{de transport pe calea} ~~care~~ ^{ferată, care e pus} ~~care~~ ^{în mișcare printr-o} ~~care~~ ^{sursă de energie} ~~care~~ ^{propriă (electrică,} ~~care~~ ^{mecanică, etc.)}
 care ~~care~~ ^{circulă pe sine}; tren, local sau
 de lux, (alcatuit din unul sau două vago-
 ne), care utilizează, în loc ^{de} locomotive,
 un motor propriu. Automotoarele circulă
 atât pe liniile principale, ca trenuri rapide,
 cât și pe liniile secundare, ca trenuri
 de legătură cu arterele principale de
 circulație. ↑ [Pl. - toare]

- N. din fr. automoteur idem.

(Cu funcție adjectivală) Trenul automotor 407 pleacă
peste 5 minute.

AUTOMULTUMIRE s.f. Faptul de a fi mul-
 tumit de sine însuși, lipsa de atitudine autocri-
 tică ~~care împiedică~~ în urma unor succese, care
 duce la stagnare și chiar la regres. Perioada
trezierii de la capitalism la socialism cere par-
tidului marxist-leninist să nu ferească de
orice stagnare și automultumire. J. CHISINEVSCHI,
 CORESP. 32.

Compus din auto și multumire.

AUTOMUTILĂ vb. I. Refl. A
 se mutila singur intenționat, fie din datorită
^{unii} (desechilibrului mental, fie pentru a-și provoca
 la infirmitate ~~la infirmitate~~ ~~la infirmitate~~ ^{în scopul de a scăpa de}
~~cauza~~ ^{cauza} de unii soldați, ~~în scopul de a scăpa de~~
 [Ofițerul] pășea un dosar... se săp-
tămâni judec numai automutilării. CA-
 MILAR, N. 346. Toader făcise și a auto-
mutilat, zdrobindu-și trei degete de la
mâna stângă, spre a scăpa de front.
 id. 348, cf. 349. [Pres. ind. automu-
tilăz]

CAMILAR, N.I

Compus
- Format din auto și mutilare.

AUTOMUTILĂRE s.f. A
 fiinea sau rezultatul
 acțiunii de a se auto-
 mutila. [Ofițerul] reșea
un dosar...: se săp-
judec numai automutilării.
 CAMILAR, N.I 346. [
 - pări]
 - Infinitivul lui au-
mutila, devenit albu
 verbal.

→ Persoană

→ front

Im

AUTOMUTILAT, -Ă adj. (Mai ales substantivat)

care s'a mutilat intenționat (de obicei pentru a scăpa de război). Automutilații își căutau rănila din palme ... spre a nu-i umplea viermii. CAMILAR, N. I 361. Săditul acela îi un automutilat ... care s'a împuscat în genunchi. id. ib. 365, cf. 349, 367, 373, 374. [Pl. - lați].

Participiul lui aut
mutila
verbal de
adjectiv.

~~derivat de la automutila~~

AUTONOM, -Ă adj. (Psih.) Care se bucură de autonomie, care se conduce singur; neatârnat, independent. Omul este o ființă autonomă. (despre colectivități de oameni, organizații, provincii, state, etc.) Care se administrează singură, după propriile sale legi, în treburile interne. P.

~~derivat de la~~
dependență.

→ ~~gubernanță~~

Nu se putea merge pe linia creării unui partid ... alcătuit din ... organe autonome și eterogene. GHEORGHIU DEJ, R. P. 33. Lăsarea treburilor de capitalism la socialism este partidu-
lui-

Atunci când republicile ~~societate~~ sovietice socialiste autonome vor atinge un nivel economic și cultural de dezvoltare corespunzător, ele vor putea să se transforme în republici socialiste unionale. STALIN, PROBL. LEN. 836. ⚡

- N. din fr. autonome, idem.

România era, înainte de proclamarea independenței, un principat autonom, sub suzeranitatea Turciei.

AUTONOMIC, -Ă adj. Referitor la autonomie. Măcar că aceasta [dreptul cantinelor elveteze de a bate fiecare monedă] e numai 'lux autonom, care se urtează în mod destul de meschin. CODRU-DRA-
GUSANU, C. 215.

al unui stat (al unei naționalități), privilegii
al unei instituții

AUTONOMIE s.f. dreptul de a

se administra liber (mai ales în afacerile problemele
interne) după propriile sale legi (dar
în cadrul unei organizații mai vaste
condusă de o putere centrală); (relativă)
neatârnată (de alții), (relativă) independentă.

H interne

H 194/17.

Autonomia terii noastre (Holt a. 1855) URI-
CARIUL, V/194/ drept... se continuă... și pen-
tru restaurarea autonomiei marului princi-
pat al Ardealului. SBIERA, F.S. 213.

Cheltuielile de întreținerea... bazelor și
depozitelor... care funcționează cu auto-
nomie gestionară, nu intră în calcul. EVID.
CONT. 143, cf. 118. [Întreprinderile indus-
triale ale Statului] au patrimoniu pro-
priu și se bucură de autonomie bugetară.
LEG. EC. PL. 193, cf. 472. Ministerale vor

stimula dezvoltarea la maximum a auto-
nomiei ~~economic~~ unităților economice (insti-
tuții, întreprinderi de orice fel, etc.) ib. 459.

V (8)

Partidul revendică o largă autonomie re-
gională. I.P.C. 266. Partidul proletariatu-
lui respinge cu hotărâre așa zisa „auto-
nomie cultural-națională”, adică scoate-
rea din atribuția Statului a cheltuielilor
scolare. ib. 266. Macaronco nu cade în
greașala pedagogilor burghezi de a atribui
colectivelor de copii „autonomie”. CON-

TEMPORANUL, S. II, 1949, nr. 164, 7/3. | Fig. In-
dependență, libertate de dezvoltare sau de
astăruire. Maiorescu fixează criteriile unei
autonomii desăvârșite a creației artistice. id., 42, cf. 59.

1 Autonomia uni-
versității.
Critica lui Lovinescu?
plasează... nu remușca
autonomiei estetice.

VITNER, CR. 10. (Psih.) (În etica idealistă a lui Kant) Autonomia voinței
libertatea voinței pe baza așa ziselor legi morale
interne (inerente voinței), independent de cauzele exter-
ne sau de pornirile afective.

[Pl. -mii.]

-N. din fr. autonomie, lat. autonomia, gr.

αὐτονομία idem

I (C.B.)

AUTONOMISM s.n. ~~neatarnare~~

V de bază

independență; ~~autonomia~~ Conceptie politica având ca principiu ~~autonomia~~; sistem de organizare economică, politică, administrativă, bazată pe această conceptie; [Menshevikii susțineau în coloanele Iskră:] "Două" nu ne trebuie în partid centralism, ci "autonomism" anarhic. i.P.C.(b) 66. [PP.-misme.]

le

neatarnare, independentă, autonomie.

- derivat dela autonom cu suf. -ism.

Persoană

AUTONOMIST, -Ă s. m. și f.

Partisană a autonomiei. În baroul Eu-

doxiu Hurmuzachi, Românii bucovineni, atât cei din tabăra centraliștilor..., cât și cei din tabăra autonomiștilor..., au pierdut pre politicianul lor cel mai vechiu. SBIERA, P. S. 275.

La masă cu autonomiștii... Franța e una și indivizibilă. CA. PETRESCU, T. II 519.

- N. din fr. autonomiste, gen. Autonomist idem.

AUTONOMISTIC, -Ă adj. de

autonomist.

Curentul germanist... se opuse... la reorganizarea împărăției pe principul curat autonomistic și federativ. SBIERA, P. S. 155.

- N. din germ. autonomistisch idem.

AUTONOMIZA vb. I. Trans. (= fact.)

și refl. (= passiv) A face să fie (sau a deveni) autonom, a da autonomie.

(a deveni)

V (sau a primi)

gubernam a hotărât autonomizarea căilor ferate.

R.A.T.A. s'a autonomizat. [Pres. ind. autonomizez.]

- derivat dela autonom cu suf. -iza.

NO
AUTOMIZARE s.f. Acțiune de a autonomiza. ³ guvernul a hotărât autonomizarea căilor ferate. [PP.-zări.]
- Abstracțiune verbală / Infinitivul / Cui autonomiza devenit abstracțiune verbală

(Psich.)
AUTOOBSERVARE s.f. (Analiza-
rea vieții ~~inflectiv~~ proprii, observarea di-
rectă a stărilor proprii conștiente, ~~cf.~~ cf. H psihice
introspecțiune. [Helmholtz afirmă că:
Ipoteza realista... de creștere ratiона-
mentelor... autoobservării. LENIN, MAT.
EMP. 263. Metodei autoobservării
nu i se mai acordă astăzi, în psiholo-
gie, atâta importanță ca în trecut.
[Pl. - vări].

- Compus din auto¹ și observare.

AUTOOBSTÁCOL

s.n. Obstacol pe
care cineva ~~se creează~~ și-l creează dela
(sau prin) sine. Ideea de obstacol sau
de autoobstacol capătă astfel un rol
principal în sensul dat noțiunii de
omenie. RALEA, E.O. 5. [Pl. - stacole.]

crearea și
ideea
actuală

1 Omul e animalul
care-si poate amâ-
na sau aprî reac-
țiunile.

- Compus din auto¹ și obstacol.

AUTOPERFECTIONA

vb. I. Refl. A se perfecționa pe (sau prin)
sine însuși. Omul este singurul ~~stăruitor~~
victorios care poate să se autoperfectio-
neze. [Brez. ind. autoperfectionez.]

- Compus din auto¹ și perfectioma.

0

AUTO PERFECȚIONĂRE s.f. Faptul de a se autoperfectiona.

(Dacă exaltarea puterilor de forță fizică ... ar fi practică

fără limită, n'ar duce ... la o selecție de elite, ci la o ... permanență autoperfectiune. RALEA, E.O. 185. [Pl. -nări.]

- Abstract verbal al lui autoperfectiona.

AUTOPLASTIE s.f. (Chir.) Refacerea unei părți distruse (din corp), prin ajutorul unei grefe desprinsă din altă parte a corpului (aceluși individ) și altoită acolo.

→ tesuturile epiteliale ale corpului)

- N. din fr. autoplastie.

AUTOPLUG s.n. Plug pentru zapadă, montat la un autocamion. Cf. IORDAN, L.R.A. 469. [Pl. -pluguri.]

- Compus din auto² și plug.

Tn.

AUTO PORTRET s.f. Prezentarea (infățșare) propriei persoane, în pictură, desen sau prin cuvinte. Mai toți pictorii mari au lăsat câte un autoportret

în viața lor. Romanianii și ...

In „Amintiri din copilărie” se găsește autoportretul lui Creangă.

[Pl. -tete.]

↳ literatură. Autoportretul lui Andreescu este una din pânzele cele mai reușite ale pictorului.

- Compus din auto¹ și portret.

AUTOPSIE s.f. 1° (Invechit; Filoz. mediev.) Stare de contemplare mistică a ~~deumnezeirii~~, stare ~~enflatorică~~ în care, cugetul se pierde în vederea intra în legătură lui Dumnezeu, cu deumnezeirea.

psihică

conform concepției mistice a celor vechi,

starea organelor și cauzele

2° Studiu anatomic al părților din lăuntrul unui cadavru (omenească ~~prin disecarea lui~~), interesat ~~pentru a stabili~~ pentru a stabili (în interesul justiției sau al științei) ~~cauzele~~ morții. Au cerut să-i fac autopsie, dar n'au vrut rușele nici decum. C. NEGRUZZI, I 33. S'a făcut autopsia cadavrului. ARDELEANU, U.D. 58, cf. P. 90. De câțoa timp autopsiile se tin lant, în urma crimelor ce s'au înmulțit. ULIERU, C. 16. Fig. degetele sale albe ... mânuiau furculita sau cutitul cu ~~atitudine~~ ... în demnitate în autopsia ocului. HUGAS, M.N. 36.

(de obicei)

3° Fig. Cercetare amănunțită. Cf. di-
sectii
medice
[Ps. - psii] D.

- N. din fr. autopsie, lat. autopsia, gr. αὐτοψία.

AUTOPSIER s.m. (Med.) Persoană care face ~~participat~~ o autopsie sau participă la ea. IORDAN, L.R.A. 179. Autopsierul clătină ușor capul, îl privește prin sticla ochelarilor ... și amândoi intrară pe usa unei case mici ... ce părea a fi mai degrabă o spălătorie neglijată decât o sală de autopsie. ARDELEANU, U.D. 110. [Pl. - eri.]

- derivat dela autopsie cu suf. -ier.

AUTOR, -OARE s.m. și f. 1°

Persoană care este cauza primă a ceva, creatorul, urzitorul, făptuitorul, pricinitorul; ~~proprietarul fig. tatăl (jur.) stră-~~
~~moșul comun sau părintele.~~

(Jur.) Strămoșul comun sau părintele.

Plăcinta, trista cauză a acestei dispute, și autorul ei, au rămas turtiți și hăcuți. C. NEGRUZZI, I 286. Se numește... linie colaterală și rădăcinile (de ru- denie) între persoanele ce nu se coboșă[r]ă unel- din altele, dar care se coboșă[r]ă dintr'un autor comun. HAMANGIU, C. C. 159. Autorul unei reforme, al unei invențiuni. Autorul furtului a fost prins.

I e

Tronul tipăritor al un... discursuri nu po- te ascunde nelinișt de care sunt cuprin- autorii lor. GHEORGH -DEJ, R.P. 9. Existența nui-activ de autori permis „Scântei” să t- teze... o serie de prob- me ale construcției c- cialiste. I. CHISINEVSCHE CORESP. 23.

Acetii senten- ti, precum ellini, a sea [ ] latini c- tiva astori a avea putem. CAN MIR, H.R. 62.

Literară, sau științifică.

2°. Cel care a compus a opera intelectuală (literară, științifică, muzi- cală) sau artistică, Autorul unei simfonii, al unui portret, al unui monument, autoarea unui roman sau unui dicționar.

Scriitor; I

Drepturi de autor: suma de bani cucerită creatorului unei opere (literare, artistice sau științifice) din vânzarea, reprezentarea, reproducerea sau edicțiunea (muzicală a) ei.

„Acel ce au alcătuit vreo carte”. C. NEGRUZZI, I 315. Despre alcătuirii între autori și tipografi. (a. 1817). URICARIUL, IV 307/22. D. Millo, autor și actor. C. NEGRUZZI, I 315. Nevinovata poveste seroi de pretext să închidă jurnalul și să exiteze pe autor. idem, 34. Balzac era autorul favorit al doamnei B. idem, 49. Nu desertațiunea de a te vedeă trecut printre autori, nu ambifiunea... își dau dreptul de intrare în literatură. MAIORESCU, CR. II 109.

v. d. 3 it. T....

Era care vi' un om mare autorul care-a scris Că feme- ia 'n amăgire e 'mbrăcată ca 'ntă'o haină. MACEDONSKI, O. I 241.

Cartea ce conține opera unui scriitor. În multe biblio- teci sânt cărți fără valoare, alături de autori clasici. 3°. (Jur.; franțuzism) Cel de la care avem un drept, o proprietate. Noului proprietar îi rămâne totdeauna recurs în contra autorului... spre a fi desdănut. HAMANGIU, C. C. 458.

H de o mai mică valoare

(Fam.) După unui autorit = potrivit cu părerea unora.

√ Pl. -tori, -toare.

[Si: (învechit, p. anal. cu expresii luate direct din grecește ca avtocreator, etc.) autor s.m.; (învechit; prin fal- să analogie) autoare s.m.]

Autoare (Co.)

— N. din lat. au(c)tor „cel care produce, care naște, care întemeiază (ceva), autor” (de la verbul auctare, frecvent. lui augere „a produce, a mări, a crește”).

AUTORAPID s.m. Tren rapid care
în loc de locomotivă folosește un motor
propriu, de obicei electric. Cf. autodinam.

Se auzi ~~la intrare~~ ^{la intrare} autorapidul care
claxona îndelung. V. ROM. Dec. 1950, 59.

Turina

AUTORĂS s.m. ^{al} diminutiv ~~###~~ al autor.
(Exprimând compătimire sau simpatie ironică) H simplă ironică
Autor de puțină însemnătate; scriitor, poet, scrib.
[Pl. - rași]

- derivat de la autor cu suf. -as.

AUTORE s.m. v. autor.

AUTOREGLAJ s.n. (Mec.) = autoreglare.

Motoarele elec-
trice își controlează debitul prin autore-
glaj.

[Pl. - glaje.]

- Compus din auto- și reglaj.

AUTOREGLARE s.f. (Mec.) reglare auto-
mată; autoreglaj. Autoreglarea se face mai
bine bine utilizându-se electromotoare
alternative cu colector, în legătură cu
un regulator afectat mecanismului. 10
NESCU-MUSCEL, FIL. 239. [Pl. - glări.]

- Compus din auto- și reglare.

încăută să

AUTORITAR, -Ă adj. ~~măsură~~

Adj. Care ^{încăută} impună altora autoritatea
sau voința sa; care nu suferă contradicție.
maman, Tu mă intrerupe. Dă-mi voie să fiu și eu
o dată autoritar cu dumneata. ZAMFIRESCU, R. 57.

Te vom scoate alb "..." a încheiat inspec-
torul în ton autoritar. ULIERU, C. 10

Stănică - Exise Aglae autoritar. CĂLI-
NESCU, E.O.I 101.

- N. din fr. autoritaire, idem

suferă de
ostoj. actuală

L (ușor abuziv)

(cu funcție adverbială)

AUTORITARISM s.n. 1° Atitudine, ^ă ~~sistem~~ ^ă actiune sau ~~caracter~~ ^ă autoritar, ^ă alina de autoritatea pe care o ~~inc~~ ^{ci-}neva. Autoritarismul lui ~~plina~~ era insuportabil.

H fire

H define

2° Sistem interzis pe supunerea neconditionată față de autoritate.

A fi luptat contra tuturor autoritarismelor. CUV. LIB. 19 X 1935, 6/6.

v(nar)

[Pp. risme.]

- N. din fr. autoritarisme. ~~idem~~

AUTORITARIST, -Ă s.m.sif., adj. 1°

Subst.

H (persoană)

~~S.m.sif.~~ Adept(ă) a(e) autoritarismului; ~~cel (cea)~~ care aplică sau practică autoritarismul.

(line)

2° Adj. Caracteristic autoritarismului sau autoritaristului o polemică fără ~~apela~~ apel la ^o autoritate serioasă... permite atitudini autoritariste și arbitrare.

H celui care pract autoritarismul

CONTEMPORANUL, S. II, 1948, nr. 104, 4/3.

- Derivat dela autoritar cu suf. -ist.

AUTORITATE s.f. 1°. Dreptul sau
puterea de a comanda sau de a impune
cuiva ascultare. ↑

Orasul... de mai multe ori necunoscuse si tradase
autoritatea imparateasca. BALCESCU, M. V. 413.
Singurul rol esential al pot-avea in privinta limbii
lor, mai este de a i sa supune fara impotrivire, de
a o recunoaste ca autoritate legala a naturii proprii
a poporului lor. MAIORESCU, OR. 1-190. Autoritatea
incrutului judecat rezulta numai din dispozitivul ho-
taririi. HAMANGIU, C. C. 299.

I... L...

Casa de economii, Ce-
cusi si Consecratiuni
... si administreaza
patrimoniul... sub
autoritatea tutelara
a Ministerului Finan-
telor. LEG. EC. PL. 225.

Acela care... rapeste...
o persoana, mai mica
de 15 ani, luand-o de sub
puterea parintara sau
autoritatea tutelara sub
care se afla sau a ac-
tora carora le-a fost
incredintata... de pedepse
COD. PEN. R. P. R. 485.

Condamnarea mai
atrasa obap-
si suspendarea puterii
parintesti si a autori-
tatii maritale. ib. 61.

[Inculpatul] va putea
sa fie din nou pe-
decat si condamnat,
neexistand autoritate
de lucru pedecat, ca
... e vorba de un
fapt nou. ib. 479, cf. 25.

H COD. PEN. R. P. R.

Si nu recunoscandu
micio autoritati
exterioare, de orice
natură or h. foal. EN-
GELS, A. 51. Expr. (Jur.) Autoritatea lu crului judecat =

si principiu in baza caruia o cauza pricina judecata definitiv nu
poate fi readusa in fata justitiei. ↑

(Concretizat; mai ales la pl.)

(Absol.)

20. Putere politică sau administrativă; instituție, oficiu, dregătorie sau organ al statului care are dreptul de a impune cuiva ~~obediință~~ ascultare.

I ti

I religioasă

[Legea noastră] institue o autoritate sinodală centrală pentru afacerile ortodoxe în România (a. 1832). URICARIUL, X. 371. Oamenii din vechimea cea mai departată au înființat autorități, fiind în capul acestora pe obșaduitoriul, ca pe un... apărător și îngrijitoriu obștesc. ~~Mold~~ (1817) lb. IV/3007. Responsabil, în înfuleșul dreptului public, este acela care poate fi dat în judecata unei autorități constituite a Statului și condamnat de aceasta. MATOIESCU, CR. III 146.

1 a
H 300/21

Autoritățile din
S... au fost
instiitate că... va
trece prin comuna
Excelenta Sa Ministrul
M. ... ULIERU, C. 5

La ora lui convosul
mortuar hobue sa por-
vicana. Autoritățile
potului s'au opus in-
terzicând intrarea
reunicii. SAHIA, N. 41

Epistatii si vordis-
ti reprezentau
pentru el Auto-
ritatea. PAS, Z. I 173.

Am dat porunca să-l ceste auto-
tatea dela Ploesti. id. L. I 39.

Locustorii regimilor
bântuite de foamete
nu căhătau asicum
fel de ajutoare din
partea autorităților
zaviste. ANDREI, T. 5:88.

Biolac... a înaintat... un memori-
la autoritatea școlară. SADOVEANU, N
175.

Autoritățile de ocupație anglo-americane
au interzis corespondențelor străini să vi-
ziteze Ruhr-ul. SCÂNTEIA, 1949, nr. 1321. (Concretizat)
Persoană care stă în fruntea acestor

✓
✓
Ea lua pe sine stiu in.
brate... insa autorita-
tea a tarului-o. PAS,
L. 51.

organe; reprezentant al fostei publice. Cu
[jandarmul.] sunt autoritate in sat - si me-
te pot lasa sa se inseli. SAHIA, N. 68. Na de bar-
care ne asteptau autoritatile si, dupa implinirea
futuror formalitatilor, m'au lasat sa ies pe mal. CON-
TEMPORANUL, IV, 133. Autoritatile civile si militare.

Nu mai asa poate fi
pastata n' ridicata au-
toritatea presei... de par-
tid. I. CHISINEV'SCHI, CORESP. 21.

Emile Faguet [este] auto-
ritatea critica a Frontei
Burgheze inainte de pri-
mul razboi mondial.
VITNER, CR. 42.

3°. Puterea de a se impune altora prin capa-
citatea sau meritele sale; trecere, prestigiu, con-
sideratie (de care se bucura cineva datorita calitati-
lor sale). Pentru ca sa dau oarecare autoritate
ziselor mele, incepusem cu un dicton cunoscut.
C. NEGRUZZI, I 263. Autoritate lucrurilor sale,
academicianul se bucura de o mare autoritate
intre colagii sai. | Expr. A face autoritate = a
(se) impune. Parerea ilustrului chirurg face au-
toritate. | Argument de autoritate = argument
meintamciat logic, si bazat pe un citat dintr'un
autor (pretios) cunoscut. | (Cu inteles concretizat)
Persoana cu puterea de a ~~impune~~ (se) impune,
cu trecere sau prestigiu; specialist. In discutie,
pentru sprijinirea afirmatiilor, se recurge adesea
la o autoritate in materie. Profesorul era o
autoritate in specialitatea sa.

voza,

[Pl. - tati.]

-N. din fr. autorite', lat. auctoritas; tatem idem

AUTORIZA' vb. I. Trans. 1°. A in vesti (pe
cineva) cu o autoritate publica, a (-l) in puter-
mii (sa faca ceva). Procurorul a autorizat pe
directorul politiei sa faca cercetarile trebuincioase
pentru descoperirea criminalului.

2°. A da (cuiva) dreptul, a fi permite, a fi in-
gădii sa faca ceva; Augustele exemple ale laudatilor
impăratii ai Constantinopolii ma autoriză a o face. URI-
CARIUL, X 370. Tot ce a putut dice d... in pasagiul
precedent m'el autoriză intru nimic [a adresa] acca] I... I...
cerere] stranie. MAIORESCU, CR. II 86. Felul tau de a te
punta cu Mihail ar fi autorizat pe oricine sa creada
ca-ti place. ZAMFIRESCU, R. 184. Va autoriz prin aceasta...
sa avizati pe dra Otilia Mărculescu de existenta la
Banca dos. a creditului. CALINESCU, F. O. II 206.
Iti dau voie sa i-o spui. Te autoriz sa i-o spui. SE-
BASTIAN, T. 29. Parchetul a autorizat in normantarea.
ZIARELE.

in dritui, a
indeputati.
Haza

+ a

[Prez. ind.: (aproape in vechit) autoriz si autorizez.]

-N. din fr. autoriser, lat. mod. autorizare, idem

AUTORIZABIL - ō Adj. Care poate fi autori-
zat(a). Cererea nu mi se poate autoriza.

-N. din fr. autorisable idem

Handwritten notes in a small box at the bottom left.

AUTORIZĂȚ, -Ă adj. Împuternicit cu autorizația de a..., având dreptul de a... | Persoană autorizată. | Care are autorizația prealabilă (a persoanei sau autorității de care depinde aprobarea). Secretarul comitetului a făcut o declarație autorizată. Traducere autorizată = făcută cu consimțământul autorului sau aprobată de el. | Care face autoritate. biagnosticul a fost pus de specialistii cei mai autorizați.
- Participiul lui autoriza ^{cu valoare de} ~~devenit~~ adjectiv.

Deputat foarte autorizat din majoritate. MAIORES-CU, D. II 256.

Vîmpuțernice.

AUTORIZARE s.f. Actiunea de a autoriza; Permis ~~de a~~ de a [S'a luat] în deliberare referentiv... relativ la autorizarea comunei urbane Brăila de a contracta un împrumut. MON. OF. [Pl. - zări.]

900 Juptul ~~memorabil~~ noap

Abstract verbal al

Infinitivul lui autoriza devenit abstract verbal

AUTORIZAȚIE s.f. 1° = autorizare. Autorizațiile de muncă se dau numai de șșă [medicul de județ]. ULIERU, C. 17.

Femeile măritate nu pot face valabilă acceptațiunea unei succesiuni, decât cu autorizatiunea bărbatului sau a justiției. HAMAȘIU, c. c. 687. Nici o înmormântare nu se va face fără autorizatiune. id. ib. 31.

2°. Act scris prin care se adevereste autorizarea. [Directorul general R.A.T.A.] aprobă eliberarea autorizațiilor pentru transporturi ocazionale cu autovehicule. LEG. EC. PL. 107. Am pierdut autorizația din buzunar.

[Pl. zării.] Si: autorizațiune s.f. (pl. - țiuni).

- N. din fr. autorisation idem

AUTORIZAȚIUNE s.f. v. autorizație.

AUTORLĂC s.n. (Ironie) Pretenția de a fi autor, mania de a publica și bune și rele. Cf. IORDAN, L.R.A. 190. Autorlăcul e boala pseudointellectualelor vanitose.

- derivat dela autor cu suf. -lăc.

~~AUTO SALVĂ ob. I. (s.d.) v. auto 1.
AUTO SANITĂRĂ s.f. } v. auto 2.
AUTO SENILĂ s.f. }
AUTO SEROTERAPIE s.f. v. auto 1.~~

AUTOSALVĂȚĂ

vb. I. Refl. (Rar) A se salva singur, prin propriile ^{sale} mijloace. Sunt anumite situații în viața marinarilor ~~de~~ ^{din} submarine când trebuie să se autosalveze, fără a se gândi ~~să~~ ^{să} aștepte la ceilalți.

← [Inez. ind. autosalvez.]

— Compus din auto și salva.

AUTOSALVARE s. f.

(Salvare ^{prin} propriul puteri) ~~prin~~ ^{proprie} persoane). Aparate pentru delimitarea aerului, aparate de autosalvare, aparate de respirat cu oxigen, etc. EVID. CONT. 135. [Pl.]

- vări.]

— Abstract verbal al lui autosalva.

AUTOSANITĂRĂ

s. f. Automobil carosat pentru transportul bolnavilor, al răniților sau ^{Val} accidentatilor. LEX. TEHN. [Pl. - țare.]

— Compus din auto și sanitară.

AUTOȘENILĂ s.f.

Autocamion pentru orice fel de teren, ale cărui roți (din spate) sunt **prevăzute cu** ~~înlocuite printr-o pereche de senile.~~
Unelte și mașini pentru pregătirea pământului: ... Tractoare agricole cu motor Diesel; **Auto-senile; Auto-**tractoare rutiere. NOM. MIN. 10, cf.

107. [Pl. - nile.]

- Compus din auto și senile.

AUTO SEROTERAPIE

s.f. (Med. ~~Ploter~~) Metodă medicală (practicată în pleurezi, pleuro-pneumonii, etc.) constând în ~~faptul de~~ **injectarea** **unui bolnav** sub **pielea** sau în **muşchii** a ~~o~~ ^{unei} cantități mici de lichid care i-a fost extrasă din cavitățile pleurale, peritoneale sau din sânge. **Auto-**
vaccin. Cf. ENC. AGR. 363. [Pl. - pii.]

- Compus din auto și seroterapie.

AUTO SPORT s.n. ^{mobil} Autofurisor
destinat curselor de viteză, având
un motor foarte puternic, ~~caroserie~~
~~specială~~ centrul de greutate așezat
cât mai jos și o caroserie specială,
care să ofere aerului o rezistență
cât mai mică. Cf. LEX. TEHN. [Pl.
- sporturi.]

- Compus din auto² și sport.

~~AUTOSTILIZĂ vb. I. auto Refl.~~

~~A-și corecta sau a-și îmbunătăți propriul său stil~~

AUTO STOP s.n.f. Instalatie de
semnalizare luminoasă, așezată la
îmbrețirea străzilor, pentru reglo-
mentarea circulației.

Instalatie ~~de cale~~ de cale
ferată pentru aprirea automată (prin
comandă optico-electrică, pusă în func-
țiune chiar de vehicul) a unui ^{tren} sau
~~automotor~~ în ~~circulație~~, atunci când li-
nia nu este liberă. Cf. LEX. TEHN.

(Numai la sg.)

2. ~~1/1/1~~ (Termen fam. popular, crezut
în anii ce-au urmat celui de-al doilea
război mondial, când circulația între
orase era anevoioasă, din lipsă de mi-
lonie de locuatie suficientă) Circula-
rea pe ~~șosele~~ ocazională a persoanelor
pe șosele, cu concursul automo-
bilelor și (mai ales) autocamioanelor
care trec întâmplător. Am venit de la
Cluj la București numai cu auto-
stopul. Am ~~să~~ Până mâine nu
mai e nici-un tren, dar iesim la
șosea și găsim noi să plecăm cu
autostopul.

[Pl. - puri.]

- Compus din auto² și stop.

√ (ad 1° III)

Insemnata artera de comunicatie,

Insemnata artera de comunicatie, si avand, in plus, o buna curenta de circulatie distincte separate.

AUTOSTRADA s.f. Gosea destinata

construita special si rezervata exclusiv autovehiculelor (cu scopul de a asigura maximum siguranta evita primejdiile circulatiei la mare viteza). Autostrada ocoleste localitatile si nu se incruceaza ... cu alta cale de comunicatie. LEX. TEHN. [Pl. - strade v.] V si - strazi.

- Compus din ² auto si strada prin analogie cu (genul. Autostrasse) ital. autostrada, idem.

Spre lagarul Le Poteau se construieste o noua autostrada strategica de 20km. SCANTEIA, 1951, 1949.

T.M.

AUTOSUDURA s.f. sudura autogena. cf. autogen.

AUTO SUGESTIE s.f. Sugestie (involuntară sau intenționată) exercitată asupra sa însuși, spontană proprie, fără intervenția unei persoane sau forte străine. sugestie inginerii.

Această boală (doochiul) poate să mai provie... din hipnotism, autosugestie, credință, superstiție, etc. GRIGORIU-RIGO, MED. I 48.

È adevărat că s'en eflat
câteva personalități... care
au lăsat să triumphe în ele
fantazia și, sub imperiul
ei și al auto-sugestiei,
au fost conduse să considere
aceste fenomene ca niște
manifestații ale sufletului.
MACEDOŃSKI, O. IV 142.

Morala stoică caută să prescrie
autosugestiuni, după care suferința
n'ar fi un rău. RALEA, E.O. 149.

Starea celui care este stăpânit de
auto-sugestie. Uneascurile trosneau sub
pași mei în deajuns ca să treacă
din auto-sugestie și pe un fackir
în di an. 9 [Pl. V-gestii.] Si: autosu-
gestiune s.f., (rar, cu ortografierea fr.)
autosugestiune s.f.]

— N. din fr. autosuggestion.

9 HOGAS, M.N. 235.

v(rar)

AUTOSUGESTIONA vb. I. Refl.

4. si sugera singur (o idere). Bălăreala se hatarneste în cură măsură
capului că accia care au defecte de
vorbire se autosugestionază și prin
aceasta le agravează. ZIARELE. [Pres.
ind. autosugestionoz.] Sl. (rar, cu or-
tografie fr.) autosuggestion

vob. 2.

Compus din auto și sugestionare.

AUTOSUGESTIONARE s.f. ~~Acti-~~
~~onă sau~~ Faptul de a se autosugestionă;
autosugestie. Debitul verbal al lui
Jani o la fel de delirant, e un
gen de autosugestionare, de încercare
de a nu te gândi. CONTEMPORANUL,
S. II, 1948, nr. 112, 12/4. [Pl. - nări.]
~~Infinitivul~~ lei autosugestionare.
~~Amint a situat verbal.~~

→ Abstract verbal al

AUTOSUGESTIUNE s.f. v. autosugestie.

AUTOTIPIE s.f. Tehnica scoa-
terii și reproducerii de clișee în zinc,
după desene, fotografii, scrieri, etc. Cf.
similigravură. Reproducem aici [un
urc], atât în autotipie, cât și în tran-
scrierea textului. SOIERA, F.S. 50.
Clișeele în zinc sau reproducerea în-
săși, scoasă prin această tehnică. Cf.
G. IONESCU, c.T. 407. [Pl. - piii.]
- N. din fr. autotypie - ~~idem~~

AUTOTRACTAT, -Ă adj. Tras (oam

pus în mișcare) cu mijloace auto(mobile).

Zece combine autotractate treacă
cu zece oameni două sute cinci-
zeci de ha. pe zi. CONTEMPORA-
NUL, S. II, 1949, nr. 159, 3/6.

- Compus din auto și tractat.

AUTOTRACTIUNE s.f. Tracțiune
care se face cu mijloace auto(mobile). ↗

La gospodăriile co-
lective există

In anuntate sunt
unități cu hipotrac-
țiune și cu auto-
tracțiune. ←

[Pl. - tracțiuni.]

- Compus din auto² și tracțiune.

AUTOTRACTOR s.n. 1° Tractor automobil.

Autotractor autitiere . NOM. MIN. 107.

2° ↗

Autocamion pentru orice teren, cu
dublu-diferențial în spate (uneori
cu tracțiune și în față), echipat
cu cabeston. Un autotractor poate
remorca mai multe remorci, piese
de artilerie sau grupuri electroge-
ne pe carucioare. LEX. TEHN.

3° Autosenilă mică.

[Pl. - toare.]

- Compus din auto² și tractor.

AUTOTURISM s.n. Automobil (mic)
pentru (5-7) persoane. (~~în~~ ^{LEX. TEHN.} ~~construcție~~ ^{cf.} cu
autocamion, autosport, etc.). ~~LEX~~
~~TEHN.~~ [Pl. - risme.]

- N. din fr. autoturisme.

AUTOTURN s.n. Automo-

bil special echipat pentru execu-
tarea lucrărilor de fiz aerian,
necesar tracțiunii electrice; ~~este~~ alcă-
tuit dintr'un schelet special (mon-
tat pe șasiul unui automobil) care
sustine o platformă izolată de pământ
și care, printr'un mecanism actio-
nat hidraulic, se poate înălța și
roți. LEX. TENN. [Pl. - turnuri.]

- Compus din auto² și turn.

AUTOVALORIFICARE s.f. Valorificare

prin sine (sau pe sine) însuși, ~~valoare~~ ~~capacitate~~
~~de la sine~~

Miscarea în care ~~este~~ [valoarea] își
adaugă plusvaloarea este miscarea ei pro-
prie; valorificarea ei este, așadar, o
autovalorificare. MARX, C. 165. Motivul
determinant și scopul hotărâtor al pro-
cesului de producție capitalist este
o cât mai mare autovalorificare a ca-
pitalului, adică o cât mai mare pro-
ducție de plusvaloare. id. ib. 313.

[Pl. căi.]

- Compus din auto¹ și valorificare.

AUTOVACCIN s.n. (Med.) Injecție cu

sânge venos sau ser sanguin, făcută bolnavului (dele-
care sa luat sângele), cu scopul de a mări acțiunea
antibiotică a sângelui. cf. autosero-terapie. [Pl. - vine]

[Pronunt. a-u-to-, (rar) au-to.] Pl. - vine.]

- Sin ^{prin} ~~prin~~ αὐτός, -ή, -όν (el) însuși, (în
sine, de la sine, prin sine) însuși.

AUTOVEHÍCUL s.n. Vehicul
 pus în mișcare de o mașină, de o
 forță alimentată de un izvoar de ener-
 gie proprie. LEX. TEHN. [Jadul de
 Lemn] servește și [drept] carburant la
motoarele autovehiculilor. IOANOVICI,
 TEHN. II. Administrația pentru
transporturi cu autovehicule. LEG.
 EC. PL. 98. Parcul de autovehi-
cule va fi sporit cu 113%. SCÂN-
 TEIA, 1949, nr. 1321*

In anul Planului c
 cinal volumul tran
 portului pe cale ferat
 pe ape și cu auto-veh
 cule va crește. SCÂN
 1951, nr. 1954.

[Pl. - hicule.]

~~N. -~~ Compus din auto + vehicul.

ĀUTUMNAL, -Ā adj. (Frantū-
 zism) De toamnă, toamnat. ~~Pl. -~~
~~autumnala~~ scribam, d. Inspirarea
exalază un suspin autumnal. MA-
 CEDONSKI, O. I 30. V [Pronunt.:
a-u-tum-. | Si: autumnal, -ă adj.]

V Peisaj autumnal.

lat. ?

-N. din fr. autumnal, idem

AU-UNDE adv. v. au.

AUXILIAR, -A adj., s.m. și f. 1°. Adj.
 Ajutător, de ajutor.

Introducerea așa numitelor linii
 auxiliare [in demonstrațiile geometrice]... MAIORE-
 SCU, L. 141. Necunoscutele x, y, se determină ușor cu
 ajutorul unei ecuațiuni auxiliare de al doilea grad...
 CULIANU, A. 244.

Producția întreprin-
derilor auxiliare
ale colhozului o
reprezintă produsele
industriale folosite
în gospodăria să-
tească: greble, furci.

FIN. COLH. 8.

Evidența auxiliara
la contul principal... se ține
pe două subconturi. ib. 90.5

Se folosesc în
contabilitate pe lângă
conturile ~~analistice~~ sintetice
și sistemul contu-
rilor analitice....
... sau auxiliare. ib. 56, cf. 57.

[Conturi ^{de contabilitate} pentru industrii:] Materii
auxiliare. LEG. EC. PL. 346. | (gram.)

Tu

Verb auxiliar = persoajă
la formarea unor timpuri ale celorlalte verbe „A
avea”, „a fi” și „a voi” sunt, prin unele forme ale
lor, verbe auxiliare. | (milit.)

Corp (sau trupe)
auxiliare) = soldați care luptă sub
steagul ^{unei} altei națiuni, sau fac parte
din altă armată decât cea a țării
lor. Un corp auxiliar moldovenesc a participat
momentan la lupta regelui Poloniei contra ordinului
[cavalerilor teutoni]. IORGA, I. 1. 90. | (milit.)

Serviciu auxiliar = serviciu mili-
tar (în genere de birou) pe care-l
face tinerii atinși de o infirmitate
relativă (dar care nu sunt debili
și să fie scutiți complet).

verb cu ajutorul căruia se
formează timpurile compuse
ale unui verbelor conjugate
verbelor.

scoliti ca
inapți pentru
serviciul de
front.

2°. Subst. Sprijin, ajutor; spri-
jini tor, ajutător.

Abia după moartea lui Ioan, primul sarcina
de egumen un Român... Silvestru... un sarguitor
auxiliar al Mitropolitului Veniamin în răspândi-
rea prin tipărituri a culturii religioase în Moldova.
IORGA, I. II. 393. Acțiunea naturii e un auxiliar
puternic la însănătoșirea unui bolnav. Psihologia
și morala sânt auxiliarele pedagogiei.

| (milit.) Cei

care aparțin unui corp de ~~trupe~~
~~auxiliares~~ auxiliare. Întâia expediție.....
~~ajutătoare~~ oprită de setea de pradă ce se
 manifesta la auxiliarii tătari, e
 atinsă..... în putine cuvinte. IOR-
 GA, L. I 216. (~~Gram.~~) (~~Gram.~~) ~~auxiliarius~~ Ver.

I a

- N. din fr. auxiliaire, lat.
auxiliaris, -e ~~idem~~

ajutător, ~~auxiliarius~~
 auxiliarius în auxiliarius
 "a fi" se formează, în
 limba română, conjuc-
 țione pasivă.

AUXILIU s.n. (Rar) Sprijin,
 ajutor; auxiliar. Unul din princi-
palele auxiliu ale represiei.

V. ROM., Nov. 1939, nr. 143. [Pl.-xili.]

- N. din lat. auxilium idem.

~~AUXINĂ s.f. (Chim., Biol.) Hor-~~
~~monul de creștere al plantelor. MA-~~
~~CAROVICI, CH. 445. [Pronunț. a-u-xi-.]~~
~~Pf. -xine.]~~

~~N. din fr. auxine idem.~~

auxină
 316

auxină
 316